

AVOGACÍA COMPOSTELÁ

Ángel Carracedo Álvarez

Catedrático de medicina
legal da USC, Medalla Castelao
e proposto para o premio
Príncipe de Asturias
das Ciencias

**“En ciencias moitas
veces creamos falsas
expectativas coas
 cousas que podemos
facer”**

Novas Avogacía:

- Punto de información catastral

Entrevista:

- Francisco Andújar Ramírez

Colaboracións:

- A recente reforma do dereito
medioambiental

Opinan de Nós:

- José María Fernández Fernández
- Pilar Bermejo González
- José Antonio Lobelle
- Antolín Doval Esperanza

Entrevista a Francisco Andújar Ramírez

Letrado da quenda de oficio no xuízo do 11-M

“En España a xustiza ten un problema, e é que vive ás costas dos cidadáns”

Avogacía Compostelá

Dirección

Evaristo
Nogueira
Pol

Secretaría técnica

Tfno.: 981 581 713
st.gerente@icasantiago.org

Manuel
Arza
Galán

Asesoramento lingüístico

Martín
Ramos
Insua

Edita:

Ilustre Colexio de Avogados
de Santiago de Compostela
R/ Eduardo Pondal, 4 – baixo
15702 Santiago de Compostela

Teléfono: 981 581 713 / Fax: 981 581 132

Correo-e: icas@icasantiago.org
Páxina web: www.icasantiago.org

Deseño e maquetación

Editorial Compostela, S.A.

Depósito Legal: C-3778-2007

O Ilustre Colexio de Avogados de
Santiago de Compostela non se fai
responsable das opinións expresadas
polos seus colaboradores.

Consello de redacción

Timoteo
Gutiérrez
Valerio

M.ª Luisa
Pasín
Mato

Patricia
López
Arnoso

Javier
Sánchez-
Agustino

Beatriz
Rodríguez
Hermida

Noemí
Peteiro
Pereda

Xosé A.
Barreiro
Pereira

Paulo
López
Porto

José R.
Oulego
Erroz

M.ª del Mar
Vivero
Vizoso

Daniel
Neira
Barral

Javier
Constenla
Vega

**Descubra
una obra a la
altura de sus
exigencias**

NOVEDAD

Mercantil

Por fin, todo lo que
necesita el especialista,
en una sola obra

Precio especial
de lanzamiento

El Derecho Editores, todo el saber.

ELDERECHO
[EDITORES]

www.elderecho.com
902 44 33 55

Evaristo Nogueira Pol
Decano do Ilustre Colexio de Avogados de Santiago

Estimados compañeiros/as:

Estades lendo o exemplar da revista colexial correspondente ao primeiro trimestre do ano 2008. Figura na portada o compañeiro do Colexio de Avogados de Madrid D. Francisco Andújar, que como poderedes ler en páxinas interiores des-empañou, dentro do ámbito da quenda de oficio, unha das defensas no xuízo do 11-M. Creo que as súas reflexións son moi interesantes e dende o Colexio de Avogados agradecemos a súa colaboración para concedernos esta entrevista, extensible aos compañeiros que a levaron a cabo desprazándose a Madrid, Paulo López Porto e José-Ramón Oulego Erroz.

De moi boa tamén cualificaría a entrevista levada a cabo por Mar Vivero e Noemí Peteiro, a todo un brillante profesional que temos o privilexio de ter na nosa cidade, como é Ángel Carracedo, referencia mundial dentro da súa actividade.

Noutra orde de cousas, este trimestre foi positivo para culminar certas reclamacións da Avogacía, en concreto no tocante á asistencia sanitaria dos compañeiros adscritos á quenda de oficio. Dende o pasado mes de marzo, os compañeiros que así o desexen e cumpran os requisitos establecidos no convenio asinado entre a avogacía galega e a administración poderán beneficiarse da gratuidade da asistencia sanitaria. Debemos agradecer a receptividade mostrada pola administración para culminar este acordo, tanto aos responsables da Consellería de Sanidade, así como de Presidencia-Xustiza, e especialmente a Begoña Santos, compañeira avogada e directora xeral de Xustiza.

Sen saír da temática da quenda de oficio debo trasladarvos que xa se empezou a negociar o novo baremo de honorarios, que entrará en vigor o vindeiro ano 2009. ... intención por parte nosa que con independencia da lóxica subida, tamén se prevexa a retribución de actuacións que non estaban incluídas no baremo conveniado no seu momento e que caduca o presente ano. En todo caso, para este último exercicio, como xa no seu momento informamos, incrementáronse os honorarios a teor do IPC. Calquera suxestión en relación coa configuración do novo convenio será ben recibida por parte da Xunta de Goberno.

Aínda que o convenio sanitario, ao cal me refería anteriormente, supuxo un fito para a Avogacía, obviamente aínda quedan importantes reclamacións que deben ser a curto ou medio prazo atendidas, como por exemplo a asistencia sanitaria gratuíta aos compañeiros xubilados, así como ás viúvas e viúvos de compañeiros falecidos.

Noutra orde de cousas, e en relación ás reclamacións lexítimas deste Colexio sobre a súa competencia territorial, debo manifestarvos que a Xunta de Goberno, respectando a decisión de suspensión preventiva ditada polo TSXG sobre a orde da Consellería de Presidencia que aprobaba o noso Estatuto, discrepa notablemente dos argumentos alí vertidos, e é por iso que esgotaremos todas as vías xudiciais para intentar repoñer o que consideramos a legalidade.

O vindeiro mes de maio finalizará o curso de inglés que se está a impartir, creo que con éxito, dende o pasado mes de outubro, tanto para colexiados coma para os fillos destes. ... intención da Xunta de Goberno seguir con el durante o próximo curso, para iso no seu momento enviáremosvos a oportuna convocatoria.

Recordarvos por último a dispoñibilidade do servizo de certificacións catastrais que podemos emitir dende o colexio.

Espero que sexa do voso agrado o contido desta revista, a cal se leva a cabo co esforzo desinteresado dos compañeiros e compañeiras que forman parte do comité de redacción.

Un saúdo. **O Decano**

Punto de información catastral

Dende o mes de decembro de 2007 xa está plenamente operativo na sede deste colexio de avogados un punto de información catastral, froito do convenio de colaboración asinado por este colexio e a Dirección Xeral do Catastro do Ministerio de Economía e Facenda (convenio que foi publicado no BOE núm. 311 do 28 de abril de 2007).

Os servizos aos que se pode acceder dende este punto de información catastral son:

catastral e deberá ir acompañada dunha fotocopia do seu DNI. O modelo de autorización poderá conseguirse ou ben descargándoo dende a páxina web do colexio (www.icasantiago.org) ou ben procurando o anexo III da Resolución do 29 de marzo de 2005 da Dirección Xeral do Catastro (publicada no BOE núm. 109 do 07/05/2005).

As taxas pola xestión colexial das devanditas certificacións serán as seguintes:

- Certificacións catastrais literais (bens urbanos / bens rústicos):
15 euros
- Certificacións catastrais descritivas e gráficas:
20 euros
- Certificacións negativas:
6 euros

As certificacións serán gratuítas para os asuntos propios dos profesionais colexiados deste colexio. Ademais, no caso de que as certificacións sexan solicitadas por un letrado ou letrada colexiada en nome do

- Servizo de consulta e certificación electrónica de datos catastrais non protexidos e de cartografía dixital.

- Servizo de consulta e certificación electrónica para os titulares catastrais dos datos protexidos relativos aos bens inmobles da súa titularidade.

- Servizo de certificación negativa de bens inmobles ou da circunstancia de non figurar como titular catastral, relativa á propia persoa solicitante.

As solicitudes de certificacións catastrais en nome de terceiros deberanse realizar coa autorización pertinente do titular. Esta autorización deberá estar asinada polo titular

seu cliente, contarán cun desconto do 25%.

O 11 M dende a quenda de oficio

Francisco Andújar Ramírez

Letrado do 11 M

11 de marzo de 2004: 192 persoas mortas e máis de 1.800 feridas no maior atentado terrorista de España.

15 de febreiro de 2007: 29 persoas acusadas, 650 testemuñas, 100.000 folios de sumario...

Achegámonos hoxe a Francisco Andújar na procura de coñecer como viviu este avogado, licenciado en Dereito pola Universidade San Pablo-CEU no ano 1992 todo o proceso que desembocou no mediaticamente chamado "o macroxuízo do 11-M".

Avogacía Compostelá (AC): En que momento se deu conta de que podía formar parte do 11-M?

Francisco Andújar (FA): Aínda que poida sorprenden, no mesmo intre en que comezou a instrución, xa que o xuíz del Olmo estaba detendo moita xente. Nese momento dábase conta de que te podía tocar, xa que non hai tantos letrados na quenda de oficio da Audiencia Nacional.

AC: Cando foi a primeira vez que vostede tomou contacto con Youssef Belhadj?

FA: A Youssef extraditárono dende Bélxica, co cal o primeiro contacto que tiveron con el foi no despacho do xuíz, xa que o levaron directamente do aeroporto de Barajas ao Xulgado Central de Instrución número 6. Tivemos unha comparecencia, pero como a causa estaba baixo segredo de sumario eu non sabía sequera de que estaba acusado. Só coñecía o que se dicía nos xornais, que se era a man dereita de Ben Laden en Europa, que se era o voceiro de Al Qaeda... imaxínate, véuseme o mundo enriba.

Ademais, había unha dificultade engadida e é que o meu defendido non falaba castelán, co cal a comunicación foi nula ata que finalmente se nos puxo un intérprete. Despois

tivemos unha pseudocomparecencia na que eu non puiden case alegar nada porque descoñecía absolutamente a documentación, as probas, o delito concreto. Por riba, toda a información e todas as probas que o incriminaban estaban nunha comisión rogatoria, nin sequera na propia investigación. Foi tremendo, pero, aos poucos, fómolo soportando.

AC: Nesta primeira comparecencia que tivo co seu cliente, ¿notou certa presunción de "culpabilidade" consecuencia da presión mediática e social? Cal foi a súa primeira impresión cando viu o seu cliente?

FA: A primeira impresión que tiveron del, e que ademais é unha impresión que me acompaña ata a data, é que é unha persoa que non ten nada que ver con isto, que é un inmigrante e punto. Ben é verdade que se daba a circunstancia, e que a min me pode sorprenden máis ou menos, de que é un tipo relixioso, pero máis nada.

O tema da relixión é algo que estivo presente en todo o pro-

ceso. No xuízo facíanse preguntas, que o xuíz non declarou impertinentes, do tipo de se ía moito á mesquita, se rezaba moito, se cría no Corán... etc. Iso non o vira na miña vida. É coma se a un acusado de asasinato se lle preguntase se vai moito á misa.

Eu creo que Youssef é un tipo moi crente (tampouco eu son un experto en cultura e en relixión islámica) pero fóra de aí non vin nada especial. Iso de que era o voceiro de Al Qaeda ou a man dereita de Ben Laden non o vin por ningures.

E esa impresión que tiveron ao principio, tivena ao longo destes tres anos e sígoa tendo agora.

AC: Como abordou neste primeiro momento a defensa dunha persoa sen ter acceso á causa?

FA: Ao principio non podíamos facer practicamente nada. Á dificultade de que a causa estaba secreta uníase que o meu cliente –como

dixen– non sabía falar castelán e polo tanto eu non podía falar con el. Ademais tivemos outro problema engadido e é que por unha cuestión penitenciaria leváronos a cárceres de fóra da comunidade de Madrid, e o colexio de avogados non corre con eses gastos. O colexio págache unha indemnización a tanto alzado, que é de 30 euros cada vez que visitas un cliente en prisión, tanto se o cárcere está na comunidade de Madrid como se está en Galicia.

En resumo, pasei un ano practicamente sen falar con el. Realmente fixen pouco: entreterme en ler os xornais e recorrer nalgunha ocasión o auto que decretaba secretas as actuacións, pero practicamente nada máis. O que todos os defensores esperabamos é que se levantase dunha vez o segredo de sumario e entón meternos con el.

Outro atranco non menor foi que, cando se levantou o sumario, atopámonos cunha causa que tiña 100.000 folios: un sumario intratable. Tal foi así que a sala (non o xuíz del

Olmo), e ademais cónstame que facendo un grande esforzo informático, escaneou todos os folios e déunos nun formato manexable cun buscador específico. Ao principio dábannolo nuns CD e non se podía imprimir, non se podía extractar, co cal traballar con iso era un auténtico pesadelo.

AC: Unha das cuestións máis polémicas do proceso foi a precariedade de medios á que se tiveron que enfrontar os avogados para exercer, digamos que cun mínimo de rigor, a defensa dos seus clientes. Cóntenos.

FA: Á parte de loitar contra o sumario en si mesmo, tivemos que loitar en tres fronteas: primeiro para que nomeasen un intérprete. Eu sei que en calquera outro asunto da quenda (tamén estou na quenda de laboral), se cadra, tócache un marroquí que non ten nin idea de falar español e intentas comunicarte como podes, dislle que se veña cun parente del que leve máis tempo en España e que saiba falar español e

Neste xuízo todo o que conseguimos tivémolo que suar ata o límite.

acabas arranzando o tema. Pero aquí, cun cliente preso, co delito que era, co caso que era, nun cárcere afastado (naquel momento estaba en Sevilla)... o que eu quería era un intérprete xurado, con todas as da lei, ao que eu puidese dicirlle: oe, mira que mañá teño que ir ao cárcere, vente comigo unha hora, dúas ou sete, as que fagan falta. E que eu logo non tivese que asumir eses gastos.

Outra loita foi o famoso DVD (é dicir, que metesen o sumario nun formato adecuado), e foi un tema que entendemos os avogados que supuña un favor para todos, porque imaxínate o que é facer fotocopias dos 100.000 folios. É que non só lle fas un dano á Audiencia Nacional, senón que lle fas un dano á propia natureza. Expomos que esa ferramenta ía ser un beneficio para ambas as partes. Ao final iso logrouse e déronnos o DVD.

Tamén conseguimos finalmente o intérprete, pero logo de moita pelexa co Ministerio de Xustiza. A última cuestión foron os honorarios. As contías do baremo aprobadas para este tipo de casos eran unha auténtica ridiculez: en Madrid pagan 300 euros por sumario cuns sobresoldos por cada mil folios. O pagamento total roldaba 3.000 euros.

Loxicamente dixemos que por ese diñeiro isto era inatacable e imposible, co cal iniciamos outra pelexa co Ministerio

de Xustiza para que nos subisen os honorarios e, ao final, aínda que non logramos todo o que nós queríamos, cobramos uns 17.000 euros, que para unha causa desa envergadura, con 5 meses de xuízo entre outras cousas, creo que pode ser axustado.

Pero tivemos que pasar todas esas dificultades, ou sexa, que eu realmente comecei a traballar para o caso despois do verán do 2006, cando me quedaban 4 meses para o xuízo.

AC: Como foron os interrogatorios coa policía?

FA: Con Youssef non houbo interrogatorios policiais pero cos outros dous detidos que tiveren si. Os interrogatorios, baixo a vixencia da Lei antiterrorista, foron difíciles porque en todos os casos esgotouse o prazo máximo de cinco días de incomunicación. Considero que en determinadas circunstancias, tendo en conta as características dos detidos, pode ser pertinente pero é que neste proceso detiveron 116 persoas e ao final imputaron só 29. Isto foi unha cuestión que puxemos de manifesto no xuízo. Esta lei ten que reformarse.

O meu compañeiro de despacho, por puro azar, defendeu a un sobriño de Youssef. A Policía detivera a todos os membros da familia maiores de idade e con todos esgotaron o

Todo o mundo esperaba que chamasen de dous ou tres despachos pero non foi así. Ao final, das 29 defensas, o 90% eramos avogados de oficio.

prazo de incomunicación. E os nosos clientes dixéronnos (e iso foi un denominador común) que a policía os interrogara durante os 5 días e só o quinto chamaban o avogado. Entón atopábase cunha situación arrepiente dende o punto de vista do dereito de defensa. Decatábase de que o detido fora interrogado 14.000 veces antes e para o único que ti estabas alí era un pouco para adxudar esa declaración que xa estaba máis que feita. Pero notábase ata fisicamente. De súpeto, atopábase cunha declaración de 17 folios, que a mirabas e pensabas que non estiveramos alí o tempo suficiente para encher unha declaración de 17 folios. Son cousas que realmente a min me arrepían.

AC: Como foron as relacións co seu cliente durante a dura-

ción da causa? Dígoos porque os avogados de oficio teñen unha relación un tanto distinta cos seus clientes.

FA: Non, non, ao revés. Non chegaría a cualificalo como empatía, pero case. Atopeime cunha persoa moi accesible, un home normal dentro das súas limitacións idiomáticas e culturais, porque sempre é complicado falar cunha persoa cun interprete polo medio. Eu atopeime cunha persoa corrente, intelixente, que entendía as cousas que eu lle expuña. A interlocución era perfecta. Non é un cliente co que eu teña especiais problemas.

Tamén é verdade que, probablemente, sexa o cliente dos que eu tiven na miña vida a quen máis tempo lle dediquei, porque pasei con el horas e horas no locutorio. É o cliente a quen máis veces fun ver ao cárcere e que, cando fun, máis tempo pasei con el. Foi consciente de todas as dificultades, confiou en min dende o principio e eu tamén confíei nel e, nese sentido, a nosa relación foi e segue sendo perfecta.

AC: Sentiuse nalgún momento da instrución desalentado polas dificultades e a loita constante co Ministerio?

FA: Sentínme e sigo me sentindo desalentado. Houbo un avogado, neste caso de pago, o avogado que defendía a Suárez Trashorras, que no informe que fixo ao final do xuízo resumiuno dun xeito absolutamente gráfico: dixo que se sentiu mangoneado máis que desesperanzado, e eu creo que esa é a palabra que mellor o define.

O normal nun Estado de Dereito serio sería que o Ministerio de Xustiza me chamase para dicirme: sei que vostede ten un problema e non se preocupe que eu llo vou arranxar, e non ao revés. Ademais, é unha obriga do Ministerio de Xustiza garantir ese dereito de defensa de calquera cidadán procesado en España.

Neste xuízo todo o que conseguimos tivémolo que suar ata o límite. Así que, máis que descorazonador ou desalentador, a sensación é de auténtico mangoneo, dígocho de verdade. Pero eu non o considero un mangoneo a min, considéroo unha aldraxe de cara ao meu cliente, que é o que está sufrindo a prisión.

AC: Deixemos a fase de instrución e pasemos ao xuízo. Canto tempo necesitou para preparalo?

FA: O problema que houbo aquí é que en realidade non houbo fase intermedia, porque entre o segredo do sumario, o problema do intérprete, o problema do cárcere, o problema do DVD e demais historias, practicamente non houbo fase intermedia. O escrito de defensa está ben feito, pero non está todo o ben feito que debería estar, por unha falta de tempo. Cando realmente accedín ao sumario tiven que ler os 100.000 folios enteiros para saber qué era o que afectaba ao meu cliente ou qué non. Foi como ler 500 veces *O Quixote*.

Polo que se refire á preparación da defensa, creo que a maior parte dos avogados exercemos unha defensa destrutiva, non construtiva. O normal cando exerces a defensa é construír o teu relato de feitos alternativo, e logo, no escrito de defensa propor a proba. Ou sexa, que a proba é importantísima.

A causa estivo moi mediatizada pero, máis que polos medios de comunicación, pola guerra dos medios de comunicación.

Neste proceso non había tempo suficiente para facer iso. Eu no meu escrito de defensa non propuxen proba. O que fixen durante o xuízo foi destruír a proba que a min me expuña a acusación, e bastante fixemos con iso. Neste caso cumpriría ter estudado o tema moito máis a fondo, ter moitísimo máis tempo, expor testemuños, expor probas periciais... Pero non tivemos a oportunidade, co que iso significa dende o punto de vista do dereito de defensa. Paréceme realmente dantesco.

E en canto á preparación cando se levantou o segredo, todos empezamos a ler o sumario como podíamos, facendo moito sacrificio, porque nós temos que seguir levando os nosos casos. De feito, o meu compañeiro e mais eu tivemos unha reunión para ver se nos compensaba afrontar este proceso. Eu practicamente desaparecín tres meses para traballar na casa, o que supuxo que os avogados do despacho asumisen o meu traballo. Tivemos que pensalo moito, de aí a nosa petición económica.

A partir de setembro metínme por completo no sumario. Foron uns seis ou sete meses de dedicación exclusiva.

AC: Condicionou este feito (o que tivesen tan pouco tempo para preparar un caso desta magnitude) o desenvolvemento do xuízo?

FA: Non. O xuízo estaba sinalado, en principio, para os luns, martes e mércores. Logo, houbo semanas excepcionais nas que se ampliou ao xoves, dende o 15 de febreiro, en que empezou, ata o 2 de xullo, que rematou.

Eu fixen unha lista con todas as testemuñas propostas por todas as acusacións, que eran como 650 persoas, e unha lista de peritos. Entón, con carácter previo, fixen unha criba

lendo as declaracións das testemuñas para ver cales eran as que me afectaban. Debía ter moi claro que nas sesións do xuízo nas que eses peritos ou testemuñas declarasen ía ter que estar moi pendente, pero non podía despreocuparme tampouco do resto de declaracións. Entón, ao final, o que fixen foi, un pouco, ir día a día. Saía da sala ás oito ou nove da noite, íame á casa e intentaba preparar o do día seguinte vendo se a testemuña que ía declarar me afectaba ou non.

Pero con todo e con iso había que estar sempre na sala, porque nunca sabes por onde che vai saír unha testemuña e, de súpeto, unha que pensabas que non ía mencionar o nome do teu defendido, vai e menciónao.

Isto o que che provocaba era unha tensión tremenda, porque non tiñas un momento de relaxación. Eu, polo menos, nunca o tiven. Evidentemente, logo había días en que non abría a boca. Practicamente non fixen outra cousa dende finais do verán do 2006 ata xullo do 2007, en fin, isto é pedir a suspensión de todos os sinalamentos que me coincidían co xuízo.

AC: Por mor disto último, ¿que fixo con todo o traballo que tiña pendente durante o tempo que durou o proceso?

FA: Atrasalo, hipotecarme en favores..., saír como puiden.

Tanto o meu compañeiro coma min, e mesmo outros avogados, sentiamos que tiñamos a oportunidade de sacar a quenda de oficio dese ostracismo no que vive e desa mala prensa coa que conta.

Afortunadamente hai máis avogados traballando no despacho, entón íanme substituíndo. Ás veces ir coa lingua fóra, porque dábbase o caso de ter, por exemplo, un xuízo para un xoves ou un venres —que neses días non había sesión— e atoparme con que planificaran unha o xoves pola mañá. En fin, un xuízo destes é *full time*.

AC: En que medida lle afectou á defensa o feito de que existisen outras 28? Deuse o caso de estratexias contraditorias?

FA: Neste xuízo, e é unha cousa que eu destacaría, houbo moito contacto entre todos os compañeiros da defensa. Falabamos moito entre nós. Reunímonos varias veces e dentro das reunións creouse un clima (sen chegar a un pacto)

de non agresión. Nalgúns casos que nos afectaban directamente –como o dos dous sobriños do meu cliente, tamén imputados– intentamos levar a cabo unha defensa coordinada entre os avogados.

AC: Polo que se refire aos honorarios, antes mencionou que tiveron moitos problemas para fixar a súa contía. Como se sentiron?

FA: Sentímonos absolutamente ignorados, e lamento dicilo, pero é así, polo Colexio de Avogados de Madrid. Botounos unha man o Consello Xeral da Avogacía. E tamén nos sentimos un pouco abandonados polo Ministerio de Xustiza, ante unha cousa que era obvia.

O certo é que este país non estaba preparado para unha cousa así. Foi un atentado con moitísimos mortos, moitísimos feridos e realmente o baremo era un auténtico chiste. Tivemos que reunirnos en numerosas ocasións para intentar na medida do posible melloralo.

En España a xustiza ten un problema, e é que vive ás costas dos cidadáns.

AC: Entón a seguinte pregunta é obrigada. Que é o que lle fixo tomar a decisión de continuar con esta defensa?

FA: Que o caso e o cliente mereceno. Para os que sentimos esta profesión é un reto moi espectacular, entón, evidentemente, non queres desaproveitalo. E doutra banda, dende o punto de vista xurídico, era moi interesante porque eu creo que tiña uns buracos probatorios tremebundos. É un reto profesional que asumes. Eu creo que o cliente merecía e tamén o merecía o Estado de Dereito.

Ademais nestes temas de oficio normalmente ti asistes ao cliente, pero logo sempre vén outro avogado e pídeche a venia. Neste caso iso non se produciu, aquí non houbo venias (só unha ou dúas). Todo o mundo esperaba que chamasen de dous ou tres despachos pero non foi así. Ao final, das 29 defensas, o 90% eramos avogados de oficio.

E tamén era un reto interesante dende ese punto de vista, porque tanto o meu compañeiro coma min, e mesmo outros avogados, sentiamos que tiñamos a oportunidade de sacar a quenda de oficio dese ostracismo no que vive e desamala prensa coa que conta.

Nas nosas reunións tamén se falaba diso. Diciamos: temos unha oportunidade de dignificar isto de cara ao exterior.

Porque calquera que estea metido na quenda de oficio sabe que é moito máis digno do que a xente pensa, e que o facemos moitísimo mellor do que a xente pensa, pero, dalgún xeito, isto podía converterse no grande escaparate. E eu o que sinto é que o Colexio de Avogados de Madrid non vira iso, porque realmente non o viu, e o único que si que o viu, e nese sentido axudounos, foi Carlos Carnicer. El realmente deuse conta de que era unha ocasión perfecta para demostrar que na quenda de oficio hai excelentes profesionais, e que a quenda de oficio é a mellor forma de garantir a xustiza gratuíta. El deuse conta disto e defendeunos. Hai outros que non pero, en fin, que cada pau aguante a súa vela. Porque nós, eu creo, que en xeral o fixemos ben.

AC: Pois algo deberon conseguir, porque na rúa semella que había certa sorpresa ante a súa actuación. Que lles diría aos que pensan que se recorren a un avogado de oficio non van estar ben defendidos?

FA: Esta é unha cousa que non só a dixen eu, senón que a dixi moita xente: se segues o xuízo non notarás diferenza entre un avogado da quenda de oficio e un letrado de pago, en absoluto. É a mellor proba, e iso a nós échenos de orgullo. Ben é verdade que non é o mesmo ser defensor, que defendes a un, que ser acusador e ter que construír a culpabilidade de 29 persoas, non é a mesma complexidade.

AC: Tivo algún tipo de problema profesional, ou ata persoal, por asumir esta causa?

FA: Eu non teño problemas por iso. A min, se alguén me vén e me di que lle parece moi mal que defenda a Youssef, pois mira, ata lle dou a man e lle digo: pois paréceme moi ben. É coma se alguén me di que esta gravata é moi fea, pois probablemente teña razón, pero como a elixín eu... [risas] Non, non tiven ningún problema.

AC: Díciñolo máis que nada pola repercusión social.

FA: Non, porque se o tomas como nós nolo tomamos, dende un punto de vista estritamente profesional, non tes ningún problema. Eu non notei nada por parte de ninguén. Pero, en fin, eu, se cadra, móvome nun contorno no que iso está máis ou menos claro.

Evidentemente pola duración do xuízo é inevitable o rozamento coas vítimas. Eu crin que iamos ter máis problemas por iso, porque nestes casos a vítima é soberana, exhala a súa dor e ademais está ben que o faga e, se cadra, unha maneira de facelo é culpabilizar ao avogado da persoa que el cre culpable. Pero non tivemos o máis mínimo problema. Ao revés, houbo un respecto absoluto por parte delas, que é algo que a min me chamou a atención.

AC: Existiron influencias mediáticas reais na causa?

FA: A causa estivo moi mediatizada pero, máis que polos medios de comunicación, pola guerra dos medios de comunicación. Está claro que aquí co 11-M houbo dous bandos

mediáticos. Non sei en que medida un é máis forte que o outro, non teño nin idea. E iso, dalgún xeito, non che digo que perverta o proceso pero inflúelle, é algo que a min me amola enormemente. Pero tamén é certo que iso sucede na medida en que as partes –os profesionais– o permitan e eu creo que aquí, a un determinado nivel, si o conseguiron. Tamén depende, volvo repetilo, da esponxosidade coa que ti trates este tema. É dicir, se ti ao día seguinte dunha actuación les no xornal un determinado editorial e deixas que ese editorial che inflúa, entón, en parte, é problema teu.

AC: Que lle supuxo na súa esfera profesional e mesmo persoal abordar unha causa coma esta?

FA: Necesitaríamos catro horas de cinta para contestar isto [risas].

Como che dixen antes, un reto que, afortunadamente, saíu ben.

AC: Pero non influíu nada? Non notan un maior recoñecemento?

FA: Falando co maxistrado díxome que en España a xustiza ten un problema, e é que vive ás costas dos cidadáns. É unha cousa que está aí e que o cidadán accede a ela cando o necesita. É unha maquinaria. É demasiado escura. Eu creo que aínda que este xuízo foi moi publicitario segue sendo escurantista.

Tamén hai que ter en conta o papel que se adoptou na sala, porque saír nos medios de comunicación depende evidentemente do que fagas na sala. Eu non quixen entrar nese xogo, senón que adoptei como estratexia o traballo, e había días en que non abría a boca. Por iso se mantivo certo anonimato. Foi a miña postura e eu creo que foi a correcta.

AC: Finalmente, ¿quere comentar algo sobre a sentenza?

FA: Como a sentenza non é firme, non quero pronunciarme ata que o sexa. Eu creo que a sentenza é atacable xuridicamente falando. E o que imos facer é defender no Tribunal Supremo, que é onde hai que defendelo.

AC: Tendo en conta todo o que nos contou ata agora, ¿volvería enfrontarse a este procedemento?

FA: Si. Sen ningunha dúbida. Eu creo que paga a pena polo enriquecemento persoal e profesional, porque aprendes moito. Pero oxalá non se repita na vida, porque non deixa de haber 192 persoas mortas e 1.800 feridas, que é tremendo.

José Ramón Oulego Erroz
e Paulo López Porto.
Avogados

El tiempo nos da la razón . . .

Desde 1988, más de 12.000 Profesionales del Derecho confían en nuestros servicios

INFOLEX
Gestión Jurídica

ACUERDO ESPECIAL

**Ilustre Colegio de Abogados de
Santiago de Compostela**

Ventajas adicionales para la adquisición del Software de Gestión

Módulos y Características

Gestión de Expedientes e Igualas | Seguimiento Judicial y Extrajudicial | Agenda Integrada con Expedientes e Igualas | Escritos y Plantillas | Minutación y Facturación | Contabilidad y Tributación | Listín Electrónico y Mailing | Bases de Datos | Listados e Informes Personalizables | Control de Trámites Para el Seguimiento de Cobros | Control y Seguimiento de Tiempos y Llamadas | Incorporación de Documentos e Imágenes Mediante Escáner | Conectividad con Agendas Electrónicas | Acceso Directo a Fax y E-Mail | Desarrollos a medida | Consulta Online de expedientes para sus Clientes | Cálculo de Intereses Legales y Judiciales | Acceso remoto a su despacho | Traspaso de datos de otras aplicaciones

Jurisoft Central

Victoria Balfé 52-54
09006 - BURGOS
Tlf.: 947 24 50 70
Fax: 947 24 50 71
info@jurisoft.es

Jurisoft Madrid

Velázquez 17, 6º
28001 - MADRID
Tlf.: 91 436 48 44
Fax: 91 436 48 42
madrid@jurisoft.es

Jurisoft Cataluña

Paseo de Gracia 42, 2º
08007 - BARCELONA
Tlf.: 93 467 06 53
Fax: 93 487 27 25
catalunya@jurisoft.es

Más información

902 090 001
www.jurisoft.es
info@jurisoft.es

A recente reforma do dereito medioambiental

VÍCTOR ANDRÉS
GARCÍA
PORTO

■ Avogado

Nos dous últimos meses de 2007 e no comezo de 2008 produciuse unha destacada reforma do dereito medioambiental provocada pola aparición de novas leis fundamentais na materia, así como desenvolvementos regulamentarios en aspectos importantes polas entidades ou persoas afectadas. Dende a aprobación da Lei 16/2002, do 1 de xullo, de prevención e control integrado da contaminación, non se producía un avance normativo tan importante no eido medioambiental. De feito, pódese afirmar que a antedita lei, máis coñecida polos medioambientalistas polas siglas en inglés da Directiva europea da que foi consecuencia (IPPC), inaugurou o dereito medioambiental actual e que con estas novidades normativas culmina o procedemento de modernización desta rama xurídica. Non obstante, do estudo da normativa recentemente aprobada non parece atoparse esa función de resolución dos problemas ambientais que se lle presupón, senón máis ben unha burocratización do medio ambiente mediante o establecemento de complexos protocolos de solicitude que foxen do espírito dunha autorización integral ambiental no sentido que o artigo 3 letra a) da IPPC a concibe.

Así, o **Real decreto 1620/2007, do 7 de decembro, polo que se establece o réxime xurídico da reutilización das augas depuradas** (BOE do 8 de decembro), acolle unha regulación de carácter complementario á que xa existe para as verteduras e para o aproveitamento da auga. Define no seu artigo 2 a) a reutilización como a *aplicación, antes da súa volta ao dominio público hidráulico e ao marítimo-terrestre para un novo uso privativo das augas que logo de ser utilizadas por quen as derivou, foron sometidas ao proceso ou procesos de depuración (...) e aos necesarios para acadar a calidade requirida en función dos usos que se lle vai dar*. O espírito do real decreto é regular como pode unha persoa ou entidade reutilizar aquelas augas das que xa viña dispoñendo para aproveitar ou verter. A propia Administración verase facultada para permitir máis dun uso á auga, que será sometida a concesión ou autorización dependendo de se quen busca reutilizar é quen xa a aproveita ou quen a verte respectivamente. O artigo 6 contempla a posibilidade de que poidan ser cedidos a outros usuarios os dereitos de reutilización conseguidos por calquera das vías anteditas. Esta cesión haberá de ser autorizada pola Administración e deberá versar sobre o mesmo ou menos caudal de auga reutilizada cá cedida.

A norma establece un sistema de subsunción de actos administrativos de tal xeito que, quen solicite unha concesión para aproveitamento de auga, poderá adicionalmente e no mesmo expediente pedir tamén unha autorización para reutilizala. Do mesmo xeito, quen dispoña dunha autorización para verter, poderá adicionalmente no mesmo trámite solicitar a reutilización da dita auga antes de ser esta vertida ou devolta ao dominio público hidráulico. Búscase deste xeito unha simplificación para evitar que resulte xuridicamente máis óptimo aproveitar e verter, e non aproveitar e reutilizar, e máis tarde verter. Tamén se configura un sistema de prelación de solicitudes mediante o cal prevalecerán as efectuadas polo titular dunha autorización de vertedura fronte á de quen é titular dunha concesión de aproveitamento e fronte a

terceiros distintos dos dous anteriores (cfr. arts. 3.3 e 3.4). A reutilización de augas atópase excluída nalgúns supostos, como é o uso hospitalario, consumo humano, industria alimenticia, acuicultura, etc. A calidade da auga que vai ser obxecto da reutilización ha de suxeitarse conforme a uns parámetros que a propia norma recolle no seu anexo A.

O procedemento para a concesión ou autorización de reutilización é o mesmo (cfr. arts. 8 e 9). A persoa interesada deberá achegala acompañada dun proxecto técnico de reutilización de augas. O real decreto di que o Organismo de Conca examinará a documentación e, tras a valoración da compatibilidade entre o título administrativo do que xa se goza ou que se interesa coetaneamente, emitirá unha proposta cun *condicionado* no que se marcarán as pautas para seguir na fase de reutilización (cfr. art. 8.6). Non obstante, *ut supra diximus*, cabería tamén a reutilización de auga tomada do dominio público marítimo-terrestre (arg. ex art. 2 a), co que entendemos que nestes casos debería coñecer do expediente a Demarcación de Costas por posuír a competencia na materia. Tras a notificación dese *condicionante*, o solicitante haberá de aceptala expresamente en dez días, xa que, do contrario, entenderase que a refuta e non se atopa conforme coas condicións establecidas. Tamén pode alegar cantas consideracións crea oportunas para que a Administración dite un documento de *condicionantes* definitivo con outras máis axeitadas ao que a persoa interesada suxeriu. Contra o acto administrativo final cabería ao noso entender alzada malia non se dispoñer nada.

Por outra banda, a **Lei 34/2007, do 15 de novembro, de calidade do aire e de protección da atmosfera** (BOE do 16 de novembro do mesmo ano), aínda que destacada, non afecta, agás a autorización, ao ordenamento xurídico medioambiental por non introducir especiais novidades. Soamente se someten á disciplina desta lei aqueles titulares de explotacións industriais que sexan fontes dos contaminantes que a propia lei recolle no seu anexo I (óxidos de xofre, nitróxenos e carbono; compostos orgánicos volátiles; amianto; cianuro; etc.), sempre e cando se trate dunha das actividades recollidas no anexo IV (plantas de combustión na produción e transformación da enerxía; combustión non industrial, produción de cinc, chumbo e cobre; elaboración de ladrillos, tellas, cerámica fina; proceso industrial de elaboración de pan, viño, cervexas, licores; etc.). O artigo 7, ademais, imponse unha serie de obrigas a estas persoas ou entidades, a saber:

Respectar os valores límite de emisión nas contías establecidas regulamentariamente.

Poñer en coñecemento da autoridade medioambiental a existencia dunha ameaza dun dano, así como adoptar as medidas de prevención e evitación. Esta obriga ponse en relación coa Lei de responsabilidade medioambiental (*infra*).

Seguir as prescricións técnicas establecidas en cada momento.

Realizar controis de emisións cando corresponda regulamentariamente.

Facilitar a actuación inspectora da Administración.

Por último, obter ao abeiro do artigo 12.2 da lei unha autorización que o antedito precepto configura como obrigatorio “sen prexuízo das demais autorizacións e licenzas esixibles”, o que impón unha carga administrativa para estes operadores.

O resto do articulado da lei, ademais de tratar o réxime de infraccións e sancións, incide particularmente na actuación das administracións públicas en diversos aspectos. Así, aparecen reguladas a información ao público, a xestión do aire e a súa avaliación (mediante a elaboración de plans que marquen obxectivos no tocante á calidade do aire), zonificación territorial segundo os niveis de contaminantes da atmosfera presentes en cada lugar, elaboración de plans para a protección da atmosfera e a incorporación da calidade do aire á hora de elaborar as distintas políticas sectoriais, entre outras. Especial interese ten para nós a figura dos chamados *acordos voluntarios* do artigo 20, (que nos recordan os pactos ambientais do artigo 25 da Lei 1/1995, do 2 de xaneiro, de protección ambiental de Galicia), subscritos entre as comunidades autónomas e os operadores económicos con vistas á redución da carga contaminante a niveis inferiores aos normativamente establecidos.

Por último, convén reparar na disposición derogatoria única, que no seu punto primeiro declara expresamente derogado o vello Regulamento de actividades molestas, insalubres, nocivas e perigosas. Non obstante, engade o dito precepto que seguirá en vigor naquelas comunidades autónomas (como é o caso de Galicia) que carezan de normativa análoga. O lexislador quixo, por un lado, extraer esas materias do ámbito estatal e pasalo ás comunidades autónomas, e por outro, avocar esa regulamentación dende o executivo estatal para distribuíla entre o lexislativo autonómico. Neste sentido xa parecía pronunciarse o lexislador na IPPC cando, no artigo 11.2 b) esixe a licenza de actividade suxeita ao Regulamento de actividades molestas, insalubres, nocivas e perigosas, *ou á normativa autonómica na materia*.

No tocante aos residuos, e mentres se está a tramitar a Lei de residuos de Galicia, foron aprobadas algunhas normas específicas do seu tratamento. Así, o **Real decreto 105/2008, do 1 de febreiro, polo que se regula a produción e xestión dos residuos da construción e demolición** (BOE do 13 de febreiro) administrativiza a produción e xestión dos residuos que se deriven tanto de facer unha construción

como de levar a cabo unha demolición. Con criterio xeral, establece a obriga dos produtores destes residuos de entregalos a un centro xestor. A entrega ha de documentarse por escrito. Así mesmo, regúlanse os chamados *posuidores de residuos*, que son aqueles que se dedican a recollelos, transportalos e, se é o caso, almacenalos, antes de entregalos a un xestor autorizado. A esta figura son asimilados os construtores que executan fisicamente as obras. A gran crítica que se lle fai a este decreto é que configura un réxime de responsabilidade directa do dono da obra por algo que realmente el non causa, senón que o causa o construtor que lle constrúe ou derriba a obra. Do xogo dos artigos 2 e) e 4 do decreto despréndese que quen ten unha casa e lle encarga a un construtor rehabilitala, arranxala ou demolela, é responsable directo de dispor dunha serie de documentación (estudo de xestión de residuos, inventario destes ou garantía financeira se chega a ser esixida). Debería todo iso corresponder ao construtor e non ao propietario da obra, quen debería ser en todo caso extraído das obrigas da norma.

Máis clara está a cousa no **Real decreto 106/2008, do 1 de febreiro, sobre pilas e acumuladores e a xestión ambiental dos seus residuos** (BOE do 12 de febreiro). No seu artigo 5.1 obriga o produtor (persoa ou entidade que puxo no mercado por primeira vez unha pila, acumulador ou batería) a recollela e xestionar a mesma cantidade, peso e tipo que puxo no mercado para garantir unha correlación entre o xénero que produciu e o que recolleu e xestionou. Esta esixencia, segundo o previsto no artigo 9.3, pode tamén cumprirse con colectores nos establecementos en que se vendan pilas, baterías ou acumuladores, para recollelos unha vez usados, ou ben ao abeiro do artigo 10.1, dunha rede de recollida na rúa.

Quizais a novidade máis importante en materia medioambiental dos últimos meses fose a **Lei 56/2007, do 23 de outubro, de responsabilidade medioambiental**, publicada no BOE do día seguinte. Esta disposición legal é a transposición da Directiva 2004/35/CE, o que se nota ben na linguaxe empregada polo lexislador, así como nas materias reguladas (danos transfronteirizos no artigo 8, exclusión expresa de accións civís do artigo 5 ou a exoneración de responsabilidade do artigo 14.1 b) se o dano se produce en cumprimento dunha orde ou instrución ditada por unha autoridade pública, que adoitan ser habituais en transposicións de directivas, etc.). Consagra de forma solemne no dereito español o principio de que “quen contamina, paga”. Sobre esa idea vai xirar o artellamento legal que configura no seu texto. Sinala o seu artigo 1º que ten por obxecto *previr, evitar e reparar os danos medioambientais*.

A norma divide as actividades económicas e industriais en

dous grandes bloques. Por un lado, están aquelas que se recollen expresamente no Anexo III, consideradas como máis perigosas medioambientalmente e que a título exemplificativo podemos enumerar como aquelas sometidas a unha autorización en virtude da antedita lei 16/2002, de prevención e control integral da contaminación; a xestión de residuos; as verteduras sometidas a autorización; ou o transporte de mercadorías perigosas. Para estas actividades empresariais a lei establece unha responsabilidade obxectiva (cfr. arts. 3.1 e 9.1), xa que van ser responsables da prevención do dano medioambiental que puiden producir o desenvolvemento da súa actividade, a evitación do dito dano, facendo o posible para que este non se produza nunca, e a reparación se se producir finalmente. As obrigas que expresamente se lles atribúen son as de previr, evitar, adoptar as medidas oportunas e reparar (cfr. art. 19). Quen realice estes tipos de actividades ha de constituír unha garantía financeira ao abeiro dos artigos 24 e seguintes da lei con vistas a facer fronte ás responsabilidades medioambientais en contías que serán determinadas regulamentariamente. Estarían exentas aquelas persoas ou entidades que, aínda atopándose no Anexo III, acrediten que o dano susceptible de causar será inferior a 300.000 euros en calquera caso, ou inferior a dous millóns de euros se teñen

implantado un sistema de xestión medioambiental (ISO 14001) ou o sistema comunitario de xestión e auditoría medioambiental (EMAS). Esta garantía pode ser, ou ben unha póliza de aseguramento, ou un aval, ou ben unha dotación dunha reserva *ad hoc* pola contía que se esixa para responder dos danos. Esta será a opción que posiblemente empreguen as grandes empresas, mentres que as pequenas e medianas deberán optar por calquera das outras dúas modalidades ante a imposibilidade de dotar

reservas polas contías que se presumen serán altas. En troques, doutra banda a lei sitúa a todas as demais actividades económicas (cfr. arts. 3.2 e 9.2), ás que só se lles esixen as responsabilidades de reparación se o dano ambiental se produce pola súa culpa, negligencia ou dolo. Non obstante, a lei engade que tamén responderán da reparación do dano se faltaren as tarefas da súa prevención e evitación, co que se crea unha responsabilidade que, aínda que podemos cualificar como subxectiva, se atopa agravada polas esixencias legais para que poida operar a exoneración, consistente na concorrencia das anteditas tarefas de prevención e evitación. En resumo, todas as actividades distintas das recollidas no Anexo III han de cumprir a lei en prevención e evitación se queren exonerarse de reparar o dano.

O artigo 4 da lei establece un límite temporal da responsabilidade medioambiental de 30 anos. Isto quere dicir que, se se detectase un dano producido hai máis dese tempo, a esixencia de responsabilidade ao abeiro deste texto normativo (obriga de reparar, execución da garantía financeira, etc.), quedaría sen efecto. Esta lei non lles outorga aos particulares que sufran danos persoais ou materiais ningunha acción civil contra o causante. Haberán de invocar outros textos legais.

Como última novidade na normativa medioambiental, temos a publicación no BOE do 26 de xaneiro de 2008 do **Real decreto legislativo 1/2008, do 11 de xaneiro, polo que se aproba o texto refundido da Lei de avaliación do impacto ambiental de proxectos**. Este texto substitúe o actualmente vixente aprobado tamén polo Real decreto legislativo 1302/1986, do 28 de xuño. Ten a antedita lei por obxecto, ao teor do seu artigo 1º, fixar o réxime xurídico da *avaliación do impacto ambiental de proxectos consistentes na realización de obras, instalacións ou calquera outra actividade comprendida nos (...) anexos I e II* que a propia lei recolle. Distínguense dous supostos:

Aquelas actividades que se atopan contidas no Anexo I (grandes repoboacións ou deforestacións, minaría subterránea e dragados; industria enerxética, siderurxia e do mineral; industria química, petroquímica, téxtil e papelería; infraestruturas —estradas, ferrocarril, etc.—; tratamento e xestión de residuos; etc.) haberán de presentar obrigatoriamente a avaliación do impacto ambiental e superar o procedemento que se describirá *infra*.

Aquelas actividades que se atopan contidas no Anexo II (concentracións parcelarias e repoboacións ou deforestacións; industrias de produtos alimenticios; industria extractiva, siderúrxica e do metal; polígonos empresariais, urbanizacións e liñas ferroviarias de carácter urbano ou intermodal; determinados proxectos hidráulicos; etc.), así como calquera outra non contida en ningún dos anexos que afecte á Rede Natura 2000 deberá someterse a avalia-

ción do impacto ambiental unicamente se así o decide a autoridade ambiental. Hai aquí un criterio de aleatoriedade, toda vez que está en mans da Administración dun xeito un tanto discrecional decidir se un proxecto se somete ou non ao complexo procedemento de avaliación do impacto ambiental. Estas actividades deberán, ao abeiro do artigo 16, formular previamente unha solicitude para a determinación de sometemento ou non á avaliación do impacto ambiental.

O procedemento para a avaliación do impacto ambiental farase do seguinte xeito (arts. 5 e ss.): en primeiro lugar, cursarase a solicitude para someter o dito proxecto, xa sexa público (infraestrutura ou empresa pública) ou privado (obra, empresa ou instalación privada), acompañada dun documento de impacto ambiental. O órgano diante do cal se presente é denominado pola lei como *substantivo*, para diferenciarlo do *ambiental*, que é a Consellería ou Ministerio de Medio Ambiente. Despois de darlle o visto e prace á documentación, e logo do trámite de información pública e de consultas, xa sexa a persoas físicas ou xurídicas interesadas, ou a outras administracións, o órgano substantivo elevará o expediente ao órgano ambiental para que este dite a declaración de impacto ambiental. Finalmente, o órgano substantivo, á vista diso, autorizará ou non a actividade, instalación ou obra.

Esta tramitación non só resulta longa e complexa, senón que ademais se atopa sometida a publicacións nos boletíns oficiais. Debera substanciarse o impacto ambiental unicamente diante do órgano ambiental ao cal se lle debería remitir o proxecto directamente dende, ou ben do concello onde se solicite a licenza de actividade, ou ben dende o órgano ante o que se solicite a autorización ambiental integrada, fusionando deste xeito procedementos, tramitacións e burocracia. Só lle vemos xeito a este procedemento para obras de infraestruturas públicas.

Como conclusión de todo isto, hai que tirar dúas conclusións negativas do dereito medioambiental vixente na actualidade. Por un lado, e malia o esforzo da IPPC arriba descrito, volvemos á burocratización do medio ambiente co sometemento a determinadas actividades económicas a unha mancha de procedementos moitas veces longos e complexos, sen conseguir un único trámite administrativo no que se acorden todas as autorizacións ambientais precisas, xa sexa para reutilizar, emitir gases á atmosfera ou unha avaliación de impacto. Por outro lado, estamos diante dunha rama do dereito disgregada en normas e regulamentos que fan desexable unha codificación, por claridade e síntese, de toda esta normativa nun único código ou texto legal onde poder atopar unha adecuada resposta ás pretensións ambientais, así como facer un sinxelo xeito de conseguir o respecto ao medio ambiente que estas normas propugnan.

Acordo de colaboración coa editorial “La Ley-Grupo Wolters Kluwer”

A editorial La Ley-Grupo Wolters Kluwer, en virtude do acordo de colaboración subscrito co Colexio de Avogados de Santiago de Compostela, cedeu gratuitamente para a biblioteca as seguintes obras:

El Legado de rentas o prestaciones periódicas:
Autor: Henar Álvarez Álvarez.
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 280

La cargas familiares. El régimen económico de las familias en crisis:
Colección: Manuales profesionales
Autor: Francisco Javier Pereda Gámez
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 776

Los fondos de inversión inmobiliaria y los arrendamientos urbanos:
Colección: Temas La Ley
Autor: M^a del Mar Méndez Serrano
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 224

Circunstancias que excluyen o modifican la responsabilidad criminal:
Colección: Manuales profesionales
Autor: Francisco Javier Pereda Gámez
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 776

Código de género:
Colección: Códigos Profesionales
Autores: Eva Martínez Gallego, Nieves Sanz Mulasy Ángeles González Bustos
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 846

El litisconsorcio en el proceso civil:
Colección: Temas La Ley
Autor: Mª Fernanda Vidal Pérez
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 542

El régimen jurídico del crédito público en la ley concursal:
Autor: Nicolás Valero Lozano
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 370

El ejercicio de la acción civil en el proceso penal:
Colección: La Práctica de La Ley
Autor: Pilar Martín Ríos
Ano: 2007 - Edita: LA LEY - Páxinas: 356

Manual práctico de derecho de la circulación:
Colección: Temas La Ley
Autor: Juan José Hurtado Yelo
Edita: La Ley - Ano: 2007 - Páxinas: 456

Esquemas y formularios del proceso laboral
Colección: Formularios
Autor: José A. Capilla Bolaños y Juan A. Saldaña Carretero
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 768

El estado de derecho frente a la corrupción urbanística:
Colección: Temas La Ley
Autores: Cándido Conde-Pumpido, José Mª Asencio Mellado, Alejandra Gómez Céspedes, Jesús Quijano González, César San Martín Castro, José C. Ugaz
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 218

Formularios de separación nulidad y divorcio:
Colección: Formularios La Ley
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 1252

Temas de propiedad industrial
Colección: Temas La Ley
Autor: Mª Luisa Llobregat Hurtado
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 566

La buena fe en el contrato de trabajo. Un estudio de la buena fe como elemento de integración del contrato de trabajo:
Colección: Temas La Ley
Autor: Emilia Conde Marín
Edita: LA LEY - Ano: 2007 - Páxinas: 446

Acordos da Xunta de Goberno

1.- EXENCIÓN DE COTAS COLEXIAIS A LETRADOS/AS MAIORES DE 75 ANOS

A Xunta de Goberno, na sesión que tivo lugar o 19/12/2007, acordou eximir do pagamento das cotas colexiais aos seus colexiados/as exercentes residentes maiores de 75 anos. Este acordo terá efecto dende o 01/01/2008, polo que a partir desa data os letrados exercentes residentes só deberán aboar a cota do censo de letrados correspondente ao Consello Xeral da Avogacía Española (4,78 euros ao mes).

Unha vez consultado o censo de letrados deste colexio, beneficiaranse deste acordo un total de 10 letrados.

2.- ACORDO DA XUNTA DE GOBERNO SOBRE DEFICIENCIAS NAS SALAS DE VISTAS DOS XULGADOS DE FONTIÑAS

A Xunta de Goberno do Ilustre Colexio de Avogados de Santiago de Compostela, na sesión que tivo lugar o 07/01/2008, tomou entre outros o seguinte acordo:

a perigosidade que presentan as tarimas sobre as que están as cadeiras destinadas aos letrados debido á súa altura, que a miúdo provoca caídas, esta Xunta de Goberno acorda remitir esta queixa á Dirección Xeral de Xustiza, ao Xulgado Decano de Santiago e ao Tribunal Superior de Xustiza para que solucione o antes posible as devanditas deficiencias.”

Este acordo foi remitido o pasado 16/01/2008 á Dirección Xeral de Xustiza, ao Xulgado Decano de Santiago de Compostela e á Sala de Goberno do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia.

3.- SOCIEDADES PROFESIONAIS. CREACIÓN DO REXISTRO COLEXIAL DE SOCIEDADES PROFESIONAIS:

A Xunta de Goberno do Colexio, na sesión do 30 de xaneiro de 2008, consonte o indicado na disposición transitoria segunda da Lei 2/2007, do 15 de marzo, de sociedades profesionais, acordou a creación do Rexistro Colexial de Sociedades Profesionais, no que se inscribirán as sociedades profesionais reguladas pola lei. Deste xeito, os avogados socios estarán obrigados a informar desta situación e farán constar na solicitude os extremos seguintes:

- A denominación, razón social e enderezo da sociedade.
- A data e a recensión identificativa da escritura pública de constitución e o notario autorizante; duración da sociedade se fose constituída por tempo determinado.
- A actividade ou actividades profesionais que constitúan o obxecto social.
- Identificación dos socios profesionais e non profesionais e, en relación con aqueles, número de colexiado e colexio profesional de pertenza.
- Identificación das persoas que se encarguen da administración e representación, expresando a condición de socio profesional ou non de cada unha delas.

Xúntase un guión para a constitución dunha sociedade profesional.

“Ante as graves deficiencias que presentan as salas de vistas do segundo andar dos Xulgados de Fontiñas e, en especial, as deficiencias técnicas en relación coa gravación do sinal de vídeo e de son; a dimensión reducida destas salas e

Pasos para a constitución dunha sociedade profesional

PASO 1º:

Solicitud de certificados de colexiación no colexio de avogados:

A certificación expedida polo colexio de avogados acreditará a condición de colexiado socio, cos seus datos identificativos, o seu número de colexiado, así como a súa habilitación actual para o exercicio da profesión (artigo 7.b da Lei de sociedades profesionais (LSP)).

PASO 2º:

Formalización do contrato de sociedade profesional en escritura pública:

Ten que formalizarse sempre en escritura pública ante notario o contrato de sociedade profesional. (artigo 7.1 da LSP) (Incluso as sociedades civís).

(Artigo 7.2) A escritura constitutiva recollerá as mencións e cumprirá os requisitos contemplados na normativa que regule a forma social adoptada e expresará:

a) A identificación dos outorgantes, expresando se son ou non socios profesionais.

- Son socios profesionais (artigo 4.1):

a) As persoas físicas que reúnan os requisitos esixidos para o exercicio da actividade profesional que constitúe o obxecto social e que a exerzan no seo dela.

b) As sociedades profesionais debidamente inscritas nos respectivos colexios profesionais que participen noutra sociedade profesional.

- Non poderán ser socios profesionais as persoas nas que concorra causa de incompatibilidade para o exercicio da profesión, e as que se encontren inhabilitadas. (Artigo 4.4)

- Capital social:

a) Os socios profesionais terán que ter como mínimo:

- O 75% do capital e dos dereitos de voto (SL, SA,...)

- O 75% do patrimonio e do número de socios (SCP) (Artigo 4.2)

b) O colexio profesional ao que pertencen os outorgantes e as circunstancias colexias recollidas na certificación indicada no paso 1º.

c) A actividade ou actividades profesionais que constitúan o obxecto social.

- As sociedades profesionais unicamente poderán ter por obxecto o exercicio en común de actividades profesionais. (Artigo 2)

- As sociedades profesionais poderán exercer varias actividades profesionais, sempre que o seu desempeño non se teña declarado incompatible por norma de rango legal ou regulamentario. (Artigo 3)

- Para os efectos desta lei, é actividade profesional aquela para cuxo desempeño se require titulación universitaria oficial, ou titulación profesional para cuxo exercicio sexa necesario acreditar unha titulación universitaria oficial, e inscrición no correspondente colexio profesional. (Artigo 1)

d) A identificación das persoas que se encarguen inicialmente da administración e representación, expresando a condición de socio profesional ou non de cada unha delas.

(Artigo 4.3) Deben ser socios profesionais:

- Cando menos as tres cuartas partes dos membros dos órganos de administración, de ser o caso, das sociedades profesionais.

- O administrador único ou os conselleiros delegados.

PASO 3º:

Inscrición da sociedade no Rexistro Mercantil:

A escritura pública de constitución deberá ser inscrita no Rexistro Mercantil. Coa inscrición adquirirá a sociedade profesional personalidade xurídica. (Artigo 8)

PASO 4º:

Inscrición da sociedade no Rexistro de Sociedades do colexio de avogados que corresponda ao seu domicilio:

(Artigo 8.2) A inscrición da sociedade no Rexistro de Sociedades Profesionais do colexio de avogados deberá recoller:

- A denominación, razón social e enderezo da sociedade.

- A data e a recensión identificativa da escritura pública de constitución e o notario autorizante; duración da sociedade se fose constituída por tempo determinado.

- A actividade ou actividades profesionais que constitúan o obxecto social.

- Identificación dos socios profesionais e non profesionais e, en relación con aqueles, número de colexiado e colexio profesional de pertenza.

- Identificación das persoas que se encarguen da administra

ción e representación, expresando a condición de socio profesional ou non de cada unha delas.

PASO 5º:

Publicidade dos rexistros a través de Internet:

A publicidade do contido da folla aberta a cada sociedade profesional no Rexistro Mercantil e no Rexistro de Sociedades Profesionais realizarase a través dun portal en Internet, responsabilidade do Ministerio de Xustiza e da Xunta de Galicia, para o que o colexio remitirá periodicamente a ambas as administracións as inscricións practicadas no seu rexistro de sociedades profesionais. (Artigo 8.5)

PASO 6º:

Contratación dun seguro de responsabilidade civil:

As sociedades profesionais deberán estipular un seguro que cubra a responsabilidade en que estas poidan incurrir no exercicio da actividade ou actividades que constitúen o obxecto social. (Artigo 11.3)

SOCIEDADES CONSTITUÍDAS CON ANTERIORIDADE Á ENTRADA EN VIGOR DA LEI (16 DE XUÑO DE 2007)

As sociedades constituídas con anterioridade á entrada en vigor da Lei (16 de xuño de 2007) e as que lles fose aplicable a teor do disposto no seu artigo 1.1 deberán adaptarse ás previsións da lei e solicitar a súa inscrición, ou adaptación, de ser o caso, no Rexistro Mercantil, no prazo de un ano dende a entrada en vigor da Lei (antes do 16 de xuño de 2008). (Disposición transitoria primeira).

Tamén deberán solicitar a súa inscrición no Rexistro de Sociedades Profesionais do colexio, no prazo máximo de un ano dende a súa constitución (ata o 30 de novembro de 2008).

QUENDA DE OFICIO

DECLARACIÓNS CUADRIMESTRAIS DAS ACTUACIÓNS DA QUENDA DE OFICIO

Debido a que a Dirección Xeral de Xustiza está auditando as declaracións cuadrimestrais dende o ano 2005 e dado que se está a detectar que hai letrados que declaran e que lle son aboadas actuacións cuxa xustiza gratuíta lle fora denegada ou ben que non se lle tramitara o correspondente expediente de xustiza gratuíta (anexo I bis que debe ser cuberto polo letrado nos procedementos penais, asistencias a xuízos rápidos ou as designacións feitas polo colexio por requirimento do xulgado do penal), nas seguintes declaracións cuadrimestrais a Dirección Xeral de Xustiza obrigáranos a deducir ou compensar todas as quendas declaradas e aboadas indebidamente.

A Xunta de Goberno, na sesión que tivo lugar o 30/01/2008,

para evitar que en declaracións posteriores haxa que compensar ou deducir estas actuacións e debido á complicada xestión administrativa e económica que isto supón, tomou o acordo de que a partir da 1ª declaración cuadrimestral do ano 2008 (é dicir, da que se presentará nos primeiros quince días do mes de maio) non se certifiquen aquelas actuacións que non teñan recoñecida a xustiza gratuíta. O letrado ou letrada deberá facer constar na declaración cuadrimestral o número de concesión de xustiza gratuíta da Comisión de Asistencia Xurídica Gratuíta da Dirección Xeral de Xustiza (XI 104/A 2008/.....).

Así mesmo, deberanse xustificar debidamente as actuacións declaradas (nos asuntos civís coa presentación da copia da providencia de admisión da demanda ou contestación a ela; nos asuntos penais coa copia da actuación procesual na que interveña o letrado ou a apertura de xuízo oral; nos demais procesos a presentación da copia da dilixencia xudicial acreditativa da intervención do avogado/a).

Tamén cómpre reiterar a importancia de cubrir o anexo I bis e remitilo o antes posible ao colexio para que sexa enviado á Comisión de Asistencia Xurídica Gratuíta e así poder iniciar o trámite de concesión de xustiza gratuíta. O anexo I bis remítese xunto coas designacións penais que se fan dende o colexio e débese cubrir tamén no caso de asistencia en xuízos rápidos.

En resumo: a partir do 1º cuadrimestre do 2008 non se certificarán, e polo tanto non se aboarán, aquelas quendas que non teñan recoñecido o beneficio de xustiza gratuíta pola Comisión de Asistencia Xurídica Gratuíta. Tampouco se aboarán aquelas quendas en que non se tramitase o expediente de concesión de xustiza gratuíta por non presentar o letrado/a o anexo I bis correspondente.

A avogacía de Compostela celebrou a festividade de San Raimundo de Peñafort

O pasado venres 18 de xaneiro de 2008 tiveron lugar en Santiago de Compostela diversos actos con motivo da celebración de San Raimundo de Peñafort, patrón da avogacía. Coma todos os anos a avogacía de Compostela deuse cita nunha xornada cargada de actos que comezou ao mediodía e rematou cunha cea-baile.

Os actos deron comezo cunha recepción do alcalde compostelán no Pazo de Raxoi á que asistiron os membros das xuntas de goberno dos colexios de avogados de Santiago de Compostela e Melilla e o vicepresidente da Cidade Autónoma de Melilla.

Ás 18:00 h do serán tivo lugar unha misa no Altar Maior da Catedral de Santiago en homenaxe ao patrón da avogacía e en memoria dos avogados falecidos.

Abdelkdaer, vicepresidente da Cidade Autónoma de Melilla e por D. José Paz Montero, decano do Colexio de Procuradores de Santiago.

As medallas de ouro 2007 foron concedidas, por un lado, ao avogado compostelán D. Santiago Nogueira Romero, en recoñecemento á súa dilatada traxectoria e dedicación á avogacía; por outro lado tamén se lle concedeu esta distinción, no apartado de non avogados, á UMAD (Unidade Municipal de Atención ao Drogodependente) en recoñecemento polo seu labor social.

Posteriormente, ao redor das 19:00 h, no marco do Salón Nobre do Pazo de Fonseca, tivo lugar o acto de imposición das medallas de ouro do Ilustre Colexio de Avogados de Santiago de Compostela. Este acto estivo presidido por, D. Evaristo Nogueira Pol, decano do Colexio de Avogados de Santiago; por D. X. Antón Sánchez Bugallo, alcalde de Santiago; D. Blas Imbroda Ortiz, decano do Colexio de Avogados de Melilla; D. Antonio González Nieto, presidente do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia; D. Carlos Varela García, fiscal xefe do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia; D. Abdelmaik El Barkani

Xunto co tradicional acto de imposición de medallas, este ano tamén se celebrou o acto de irmandade entre o colexio compostelán e mais o Ilustre Colexio de Avogados de Melilla que referendaron deste xeito as boas relacións existentes entre as dúas institucións.

Tras ler o acordo de irmandade entre os dous colexios, o decano compostelán obsequiou ao melillense coa figura dun peregrino de prata ao que este correspondeu despois coa entrega da Medalla de Ouro do Colexio de Melilla ao compostelán. Deseguido, Evaristo Nogueira fixo entrega dunha vieira de prata a Abdelmaik El Barkani, quen acudiu á cita en representación da cidade autónoma de Melilla, e que á súa vez obsequiou ao colexio de Compostela cunha réplica en prata da cidade antiga de Melilla.

Por último, tamén houbo un momento especial de merecido recoñecemento ao ex decano do colexio de Badaxoz, D. José M. Rubio Gómez-Caminero, polo seu labor como presidente da Comisión de Formación do Consello Xeral da Avogacía Española, a quen lle foi entregado de mans do decano compostelán unha placa conmemorativa.

Conxunto residencial ARIAL M6

Novo proxecto **ARIAL** na Avenida da Liberdade en Santa Marta (Santiago de Compostela).

Un conxunto residencial de arquitectura contemporánea, vivendas e interiores singulares e amplo espazo privado.

78 vivendas de 2, 3 e 4 dormitorios.

R./Montero Ríos 28
15706 Santiago de Compostela
981 569 906
info@grupoarial.es
www.grupoarial.es

Visita da Xunta de Goberno á Xefatura Superior da Policía de Galicia

O pasado 19 de febreiro varios integrantes da Xunta de Goberno do colexio acudiron ás instalacións da Xefatura Superior de Policía de Galicia na Coruña convidados por Luís M. García Mañá, xefe superior da Policía Nacional en Galicia.

Á visita asistiu o decano do colexio compostelán, Evaristo Nogueira, acompañado de varios membros da xunta de goberno colexial, o seu vicedecano, Francisco Rabuñal, os deputados Ramón Quintela, Timoteo Gutiérrez, Patricia López, María Jesús Vieito e o secretario técnico, Manuel Arza.

A primeira parte da visita consistiu nun percorrido polo Museo do Corpo Nacional de Policía. Entre as diferentes salas que compoñen o conxunto museográfico, pódese botar unha ollada aos diferentes uniformes, cascos ou emblemas usados pola policía ao longo das últimas décadas. Noutra das salas, o público tamén pode contemplar unha completa colección dos diferentes modelos de vehículos ou armamento empregado polos axentes de ser-

vizo. Entre a exquisita exposición documental, non podemos deixar de fixarnos na evolución que sufriu o DNI dende os seus inicios alá polo ano 1944 ata o moderno carné telemático de hoxe en día. Pero, sen dúbida, a sala que máis chama a atención das persoas que se achegan ata este museo é a que recrea de xeito real a escena dun crime, onde por un intre nos podemos sentir na pel dun policía na procura da pista crucial.

Deseguido, a visita continuou polo Laboratorio da Policía Científica, un dos máis avanzados de toda España.

A policía científica ten como funcións principais o estudo, investigación e desenvolvemento de técnicas científico-policiais dirixidas á investigación do delito e á

identificación do delincuente. O Corpo Nacional de Policía soporta e investiga nada menos que o 83% do total da actividade delinencial que se xera en España. Coa axuda da tecnoloxía, que non deixa de avanzar cada vez máis rapidamente, e co uso combinado de vellas e novas técnicas criminalísticas (ADN, balística, pegadas dixitais, PCR), a policía combate eficazmente o crime, especialmente os casos “insolucionables”.

Un traballo de todos

Informar da validez, legalidade e mesmo conveniencia de redactar en galego un documento, no momento de iniciar calquera trámite. Niso consiste o que o Plan xeral de normalización da lingua galega denomina oferta informativa, un xesto considerado obxectivo básico deste plan. A Secretaría Xeral de Política Lingüística ten asumido como propios os obxectivos e as estratexias do plan, que no ámbito da Xustiza establece como meta alcanzar esta oferta informativa con naturalidade, de forma que se elimine calquera traba para exercer o dereito lingüístico por parte dos cidadáns.

Para conseguir ese obxectivo, o conxunto dos axentes que temos unha voz neste ámbito fomos dando pasos significativos para a recuperación da normalización lingüística nun sector que, recordemos, foi pioneiro na historia da nosa lingua no uso formal do galego, pois xa no século XIII o galego era a lingua escrita de todo tipo de actos notariais, xudiciais

tamén para levar a todas as notaría galegas a mensaxe do Plan de normalización neste ámbito. O diálogo iniciado co Colexio de Notarios de Galicia traerá, de seguro, novas conquistas para o galego.

Tamén a través dun órgano colexiado, o Consello da Avogacía Galega, emprendéronse accións específicas encamiñadas a introducir o galego nos colexios de avogados de Galicia, e especificamente co Colexio de Avogados de Santiago temos en vigor un acordo de colaboración para seguir aprofundando na normalización lingüística desta entidade. É merecedor de recoñecemento o impulso que este Colexio lle está dando ao emprego da lingua nas súas actividades, o seu papel de asesoramento para os arredor de 500 profesionais colexiados e o seu labor de promoción da reflexión arredor desta cuestión.

As novas tecnoloxías abren unha oportunidade para amplificar o impulso ao idioma, con accións multiplicadoras. Aínda hai un campo importante no que avanzar, que é a tradución dos textos legais e das ferramentas electrónicas axeitadas para o labor diario dos profesionais do Dereito. Desde o espazo web da Secretaría Xeral de Política Lingüística quixemos, ata o de agora, contribuír á difusión da versión galega de lexislación relativa á propia lingua. Para o conxunto da produción de lexislación, o convenio entre a Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e o Boletín Oficial do Estado vai permitir ampliar o número de textos legais dispoñibles en lingua galega. A rede, facilitará a chegada destes documentos de traballo diario a todas as persoas interesadas. Os novos tradutores automáticos, xa moi precisos, o avance da localización en galego de programas informáticos de xestión na Administración de Xustiza e, en xeral, a incorporación do galego ás novas ferramentas tecnolóxicas constitúen elementos vitalizadores do presente e do futuro da lingua.

e administrativos. A decadencia posterior marcou unha inercia que aínda hoxe lle nega status legal ao galego, impide que a súa utilización sexa aínda insuficiente nas facultades de Dereito, e frea, afortunadamente cada vez menos, esa xeneralización da oferta informativa.

Os pasos que hai que dar comezan pola formación dos profesionais. Ademais dos cursos de linguaxe xurídica que se veñen realizando desde hai anos, hai unha iniciativa novidosa, modesta en termos cuantitativos pero moi relevante polo que supón de achegamento entre a lingua e un ámbito aparentemente remiso a un maior uso no seu sector. Por primeira vez, o ano pasado realizouse o primeiro curso de galego para notarios, unha actividade que puidera parecer modesta, pero que abriu un camiño de colaboración e que serviu

Este camiño abrímolos e andámolo entre todos. O esforzo e a participación dos profesionais, dos usuarios e administrados que solicitan a documentación en galego e que colaboran para que as pexas que aínda existen non constitúan atrancos verdadeiros a unha vida en galego, permitirán que a lingua recupere a vitalidade que lle cómpre neste ámbito tan importante para a convivencia social. As administracións públicas temos por diante aínda un longo traballo para facer que as relacións informais que se desenvolven habitualmente en galego no ámbito xurídico cheguen na mesma lingua ao plano formal e visible.

Marisol López Martínez
Secretaría xeral de Política Lingüística

O xerundio: uso abusivo e principais usos incorrectos

O dicionario académico define o xerundio como unha forma verbal que expresa unha acción que se está realizando. O xerundio é unha forma invariable non persoal do verbo que pode rematar en -ando (*condenando*), en -endo (*resolvendo*) ou en -indo (*requirindo*) e que habitualmente equivale a un adverbio ou a unha oración adverbial. Na linguaxe xurídica contemporánea podemos constatar un uso abusivo deste tempo verbal que a miúdo deriva nun exceso de construcións subordinadas.

*Este novo réxime legal, **creando** unha única categoría de vivendas de protección oficial e **incorporando** as particularidades das persoas que as queren adquirir, posibilita o acceso á vivenda con carácter xeral, pero **reconducindo** as axudas económicas cara aos compradores máis necesitados, **comezando** unha nova concepción da lexislación protectora.*

É recomendable fuxir do uso xeneralizado dos xerundios xa que o abuso destas construcións recarga a redacción dos documentos e dificulta a comprensión. En moitos casos estas formas verbais evitan o uso dunha puntuación máis rendible.

*Este novo réxime legal **crea** unha única categoría de vivendas de protección oficial e **incorpora** as particularidades das persoas que as queren adquirir. **Deste xeito posibilita** o acceso á vivenda con carácter xeral, pero **reconduce** as axudas económicas cara aos compradores máis necesitados, **o que fai comezar** unha nova concepción da lexislación protectora.*

Alén disto, á hora de empregar estas formas debemos ter en conta que o seu uso adoita presentar incorreccións en dous planos: no temporal e no do seu significado.

No plano temporal cómpre termos en conta que o xerundio só pode expresar accións simultáneas ou anteriores á do verbo principal.

***Alegando** eses razoamentos **acadou** unha resolución xusta.* (accións simultáneas)

***Alegando** eses razoamentos **acadará** unha resolución xusta.* (acción anterior á do verbo principal)

Xa que logo, non é correcto o uso desta forma verbal para indicar unha acción posterior á do verbo principal.

***Redactou** a demanda o pasado luns, ***presentándoa** dous días máis tarde.*

*A sentenza **foi** firme, ***provocando** o ingreso inmediato na prisión.*

Nestes casos as formas do xerundio poden ser substituídas por unha construción copulativa coa conxunción e.

***Redactou** a demanda o pasado luns **e presentouna** dous días máis tarde.*

*A sentenza **foi** firme e provocou o ingreso inmediato na prisión.*

Canto ao significado, o xerundio pode asumir o valor de adxectivo explicativo mais é incorrecto o seu uso cando ten un valor especificativo que modifica o substantivo que acompaña.

*Achegámoslle unha ***notificación requirindo** a súa presenza na sala.*

*A xuíza ditou unha ***sentenza condenando** as tres persoas inculpadas.*

Estas construcións poden ser facilmente substituídas por unha cláusula de relativo.

*Achegámoslle unha **notificación na que se require** a súa presenza na sala.*

*A xuíza ditou unha **sentenza na que condenaba** as tres persoas inculpadas.*

Seminario de actualización e reciclaxe da lingua galega: principais modificacións introducidas no texto das normas no ano 2003

Durante o mes de marzo desenvolveuse neste colexio un seminario de actualización e reciclaxe que abordou diversos aspectos referidos, sobre todo, aos últimos cambios introducidos na normativa oficial do galego. De modo máis xeral, o seminario tamén serviu para que o alumnado realizase un breve percorrido polos erros máis frecuentes que se adoitan cometer no uso do noso idioma. O seminario contou cun elevado número de persoas inscritas, polo que finalmente tivo que realizarse en dúas quendas. Os alumnos e alumnas que superaron o 75% de asistencia recibirán un certificado expedido polo colexio e pola Secretaría Xeral de Política Lingüística.

Ao longo deste ano convocaranse outros seminarios específicos dentro da programación formativa en lingua galega deseñada polo Servizo de Asesoramento Lingüístico en colaboración coa Secretaría Xeral de Política Lingüística. Toda a información acerca dos cursos formativos e doutras actividades poderá consultarse no sitio web que o servizo de asesoramento lingüístico ten na páxina www.ica-santiago.org.

A libre elección de avogado na quenda de oficio dende a avogacía nova

Dende hai algún tempo, existe un debate aberto sobre a posibilidade de modificar a organización tradicional da Quenda de Oficio para permitir que sexa o cidadán quen escolla o seu avogado, e este non lle sexa asignado por mera correspondencia na lista colexial de letrados inscritos na quenda que corresponda.

Os detractores deste cambio son, probablemente, unha ampla maioría entre os avogados da quenda de oficio e, de xeito oficial, a Confederación Española de Abogados Jóvenes (CEAJ), que se manifestou en contra desta posibilidade nas conclusións adoptadas na reunión do seu Consello que tivo lugar en Palma de Mallorca o 08/09/2007 e no IX Congreso Nacional da Avogacía Española, que se desenvolveu en Zaragoza do 26 ao 28 de setembro, rexeitouse en votación a conclusión que apoiaba a libre elección de letrado.

Estes opositores argúen que a medida favorecerá a concentración das quendas nos despachos cuxo nome sexa máis coñecido, xa que a falta doutra referencia, os interesados optarán polo mero prestixio. Non obstante, a realidade é que neses despachos os asuntos máis que probablemente acaben sendo levados por axudantes ou alumnos en prácticas que nin sequera reunirían as condicións de ingreso na quenda, o que suporía unha fraude ao cidadán canto á garantía da defensa dos seus dereitos. Ademais, eliminaríase unha vía tradicional de formación e ingresos dos avogados máis novos, que habitualmente son os que engrosan as filas da quenda. Por último, produciríase unha clara mercantilización da quenda e daríase un primeiro paso cara á temida “privatización” da xustiza gratuita, que para algúns é o obxectivo final desta reforma, no que a xustiza gratuita escaparía ao control dos colexios e sería unha función exercida pola administración, directamente ou en réxime de concesión a un ou uns despachos ou empresas, hipótese nada absurda posto que xa se intentou en Cataluña, por exemplo, aínda que finalmente logrou evitarse. De conseguirse, produciríase un verdadeiro derrubamento da posición dos colexios e da función social da avogacía, así como unha amputación nos dereitos dos cidadáns, privados definitivamente da posibilidade de dispoñer de avogados libres e independentes para a súa defensa nos asuntos da quenda de oficio.

Os partidarios da reforma entenden que impoñer forzosamente unha relación avogado-cliente, que por principio debería de estar baseada na confianza, é unha falta á dignidade tanto do interesado coma do profesional. O avoga-

do debe e pode aspirar a outra cousa que a clientes forzosos, sobre todo os avogados novos, cuxa maior dedicación nos casos da quenda é percibida polo cliente, que a recompensará escolléndoo en novos asuntos da quenda, ou particulares. Entenden que, posto que se cobra polas quendas, é imposible “mercantilizar” unha relación na que xa existe contraprestación, ademais do absurdo que supón empregar o termo pexorativamente no contexto dunha actividade profesional liberal. En calquera caso, e precisamente por non coñecer os avogados, a maioría da xente permanecerá no sistema de listas, pero aínda que o interesado optase polos grandes despachos, non existen motivos, en termos económicos, para que a estes lles compense asumir dez divorcios contenciosos por pouco máis de 3000 euros se non lles compensa asumir un por pouco máis de 300 euros. E non hai nada que preveña máis da concentración da quenda na administración ou nun concesionario desta que darlle á xente o dereito a elixir, que despois non quererá perder. En última instancia, ademais, non se pode pretender decidir polos cidadáns, e menos no seu nome e para protexelos da súa propia ignorancia.

Un resumo dos argumentos a favor e en contra respectivamente pode verse nos artigos de Luis F. Nieto Guzmán de Lázaro e Mayte López Pérez-Cruz publicados no número 47, de novembro do 2007 da revista *Abogados* do CXAE. No que si coinciden ambas as dúas posturas, non obstante, é en que a primeira e máis importante das medidas para dignificar a quenda pasa polo aumento das contías das compensacións percibidas por este.

Dende que se formulou a posibilidade deste cambio, a posición das agrupacións de avogados novos galegos reunidas en FEGAXA (Federación Galega de Agrupacións de Xoves Avogados) foi de oposición a el. Aínda así, prevenido a inevitabilidade da medida, entenderon que o máis axeitado sería reducir ao máximo o seu alcance e intentar lograr da administración, a cambio desta imposición, algunha medida compensatoria, preferentemente no que se refire ás indemnizacións dos asuntos. A situación actual, cun borrador de Decreto de asistencia xurídica gratuita que xa prevé a libre elección no seu artigo 31.3, pero esta está limitada ás materias de Familia, Laboral e Contencioso-Administrativo, establecendo para iso cotas máximas semestrais de designacións por letrado, que establecerán cada un dos colexios de avogados, parece, en último termo, darlles a razón.

AXA COMPOSTELA

Angel Carracedo, director do Instituto de Medicina Legal

ÁNGEL
CARRACEDO
ÁLVAREZ

ÁNGEL CARRACEDO é ademais de **catedrático de medicina legal da USC** e **director do Instituto de Medicina Legal**, **presidente da Sociedade Internacional de Xenética Forense**, **vicepresidente da Asociación Internacional de Medicina Legal**, **membro permanente do Grupo Europeo de ADN**, **membro da Comisión de ADN do Ministerio Nacional de Xustiza de Estados Unidos**, **coordinador da Rede da UE de estandarización do ADN**, **membro da Rede Iberoamericana de Xenética Molecular**. Escribiu varios libros; ten máis de 300 publicacións; dirixiu 28 teses doutorais coa máxima cualificación; foi distinguido coa **Medalla Castelao**; **foi proposto para o Premio Príncipe de Asturias das Ciencias**, e con todo, non é o seu extenso e vertixinoso currículo profesional o que lle dá o toque de persoa especial, senón que, o que o converte nun ser excepcional é a súa formidable humanidade, a súa sinxeleza e a súa humildade. Carracedo ten a aura de persoa boa que tan só teñen uns poucos. Aquilo que, ou se ten ou non se ten, pero non se adquire.

Recíbenos no seu despacho da Facultade de Medicina e ponnos como condición que debemos deixar claro que o mérito non é seu, senón do magnífico equipo que dirixe, e do que el tan só é a cabeza visible. Fieis ao noso compromiso deixamos constancia diso e queremos agradecerlle publicamente en nome de **AVOGACÍA COMPOSTELÁ** a simpatía e o afecto co que contestou ás nosas preguntas.

Con persoas coma el non pararemos nunca de aprender.

Vostede foi premio extraordinario na carreira de Medicina e no doutoramento. Cun cerebro coma o seu, ¿como non fuxiu?

Boa pregunta, vouvos contar algo da miña vida e así, se cadra, entendedes por que non fuxín.

Eu son dunha aldeíña que se chama Santa Comba onde hai moi boa xente. Cando eu estudaba non tiñamos colexio e tiñame que examinar por libre. Así que tiveron unha educación moi caseira, influído sobre todo pola miña nai; liamos moito, estudabamos moito na casa, contabámonos moitas cousas. Cando cheguei a Santiago, xa en quinto de bacharelato, fun a Peleteiro; eu pensaba que me ía resultar moi difícil, pero esa educación doutro estilo que tivera, demostrou ser moi eficaz, porque non só eu, que me considero o máis burricán dos meus irmáns, senón todos nós, quitáballos unha diferenza moi grande aos outros nenos e non nos custaba moito sacar boas notas.

Decidín facer Medicina en parte porque era o que lle gustaba aos meus pais. O problema chegou cando acabei a carreira e me dei conta de que a medicina clínica non me gustaba. Como se lle pode dicir a unha persoa que ten cancro ou que vai morrer? Parecíame que a medicina ligada ao sufrimento e á enfermidade era demasiado dolorosa para min e pensei en fuxir para investigar noutra parte. Non o tiña nada claro.

A xenética e a investigación gustábanme e a medicina forense era do que menos me desgustaba porque xa non había sufrimento. (A miña muller é intensivista..., admíroa.)

Fun falar co profesor Concheiro porque me parecera a persoa de máis sentido común, con diferenza, na carreira e cativoume. Abriume a perspectiva das cousas. Díxome que podía facer investigación en medicina forense e tamén

xenética, que era un campo que estaba por abrir. Así que marchei a Suecia a aprender alí. Non foi fácil marchar, (nun momento no que isto era case o terceiro mundo), para un primeiro mundo moi avanzado no que se me facía difícil ata o idioma, xa que nunca estudara inglés. Pero eu diciame que se os emigrantes, como eran parte da miña familia, tiñan que marchar ao estranxeiro e por riba tiñan que gañar a vida, eu tiña que ser capaz de poder co meu. E iso dába-me forzas e enerxía para seguir e facelo ben.

Pero sempre a miña intención foi volver e desenvolver as cousas aquí. Pásanos á maior parte dos investigadores, que aínda que tes a oportunidade de traballar noutros sitios en condicións moi diferentes ás de aquí, -pasoume progresivamente na miña vida con ofertas cada vez máis espectaculares- a terra tira moito, a fin de semana na casa dos pais, a familia... Por que se non tan bos investigadores como temos, en condicións máis difíciles, quedan aquí? Aquí, facer as cousas é ás veces máis difícil pero tamén pensas que máis mérito que terá, e loitas máis.

Neses momentos de dúbida, ¿pensou dedicarse a outra cousa?

Pois si, non quedei de fareiro de milagre. Todos os meus irmáns son fareiros e eu son o maior. Eles fixeron outras carreiras, bioloxía, historia da arte...; a miña irmá pequena, que é a mais lista de todos, aos dezoito anos xa se fixo fareira.

A idea foi miña e estiven a piques, pero non tiveron o valor. Pensaba no desgusto que sería para os meus pais. Pero foi falta de valor, non falta de ganas.

Agora estou moi feliz coas cousas que fago pero tamén teño un pouco de envexa da vida que levan os meus irmáns, que é tan diferente á miña. Coidan o faro, acéndeno e apágano e escriben, traducen, len...

Chama a atención que a pesar de ser un dos forenses máis prestixiosos do mundo (para nós o mellor), nunca fixese unha autopsia...

A medicina forense, non só é unha especialidade. Ao contrario do que acontecía no resto de Europa, en España supúñase que unha persoa de medicina forense tiña que saber de todo: psiquiatría, facer autopsias, saber de toxicoloxía, de xenética..., ata que o profesor Concheiro, cunha visión moderna de como debía ser a medicina legal, foi o primeiro en establecer que había que especializarse aínda que logo necesitásemos os uns dos outros para resolver algún caso xudicial.

A min gustábame a xenética e díxome desde o principio que me dedicase a ela, pero que tiña que ser moi bo no meu, que el se dedicaría á patoloxía, e contou co profesor Rivadulla para a toxicoloxía, esixíndonos que o fixésemos

Ángel Carracedo, á dereita, no congreso celebrado en Santiago sobre avances en terapéutica oncolóxica

moi ben. E fómomos aplicando todos en desenvolver a nosa área de especialización.

Isto significa que facer autopsias non entra na miña especialidade. Véxoas facer e podo axudar, pero non as fago. Poderíaa facer, pero mal, porque a patoloxía forense é moi importante e moi difícil, e a xente ten que ter unha formación moi especializada de moitos anos, pero está ben que os que nos dedicamos a unha especialidades lles botemos un ollo ás dos demais porque sempre podes aprender e, sobre todo, sempre tes unha visión integral.

O Instituto de Medicina Legal que dirixe está entre os dous ou tres primeiros do mundo. A quen temos por diante?

Hai que entender qué significa isto. Estamos entre os dous ou tres primeiros do mundo en produción científica de forma permanente. Existen uns ránkings nas revistas forenses que cuantifican cal é a produción científica dos grupos de todo o mundo, canto investigamos e canto producimos, e é certo que nós producimos moito.

Un ano tócanos estar de primeiros, o seguinte de terceiros, o seguinte de segundos, ao seguinte volvemos estar de primeiros... Hai tres ou catro laboratorios de todo o mundo que sempre estamos aí, e outros novos que veñen cunha

forza que podemos andar espelidos se queremos manter a investigación, como son o FBI de Quantico, o Forensic Science Service de Birmingham, o Instituto de Medicina Legal alemán de Münster que neste momento está sendo superado polo Instituto de Medicina Legal de Innsbruck e non andan lonxe Colonia e Copenhague.

Estes centros son por así dicilo, a elite. En conxunto, o noso centro é un centro de excelencia e estamos sempre aí, pero eu dígovos que non é mérito meu, é mérito da miña xente.

ás veces non importa tanto a produción científica senón o impacto que teñen os teus descubrimentos científicos na comunidade científica, e iso non o avalían os ránkings.

E á marxe do impacto científico é evidente que existen determinadas investigacións que leva o Instituto cun importante impacto mediático, estamos a falar da mochila de Vallecas nos atentados do 11 M, o fillo de Clara Rojas secuestrada polas FARC..., ¿cre que isto prexudica, ou ao contrario?

Eu trato de escapar das cousas que son moi mediáticas, non me gustan, non me gusta a interferencia dos medios de comunicación en procesos xudiciais que están en marcha.

Entendo que teña que existir polas presións mediáticas, pero gustárame que houbera unha independencia pericial e xudicial moi grande na relación cos casos.

Eu non me sinto a gusto declarando nun caso como o das nenas de Alcàsser cunha cámara de televisión no cocote e 30.000 flashes. Nin declaras nin comunicas igual que se non as tiveses, e isto creo que interfere na xustiza, pero entendo que é unha dinámica imparabile. Comprendo o labor dos xornalistas e eles comprenden tamén a miña postura e o meu sentimento persoal. Só de pensar que podo aparecer no xornal ao día seguinte, non durmo.

Pero creo que non nos prexudica porque realmente facemos ben as cousas científicamente e isto significa que aínda que non sexamos un laboratorio de moita rutina, todo o difícil do mundo, que outros laboratorios non poden resolver, faise aquí e faise en casos que son moi difíciles e que axudan moito á xustiza e que lle axudan moito á xente. Iso creo que é un fin social que é importante.

A nivel de imaxe eu tamén creo que pon en valor a imaxe de Galicia e aumentamos a autoestima da xente que estamos aquí. É importante facer entender que isto é só unha punta de iceberg, que hai outras moitísimas cousas moi boas que ao non ter tanto impacto mediático non ven. Pásame no meu propio grupo, que a maior parte da xente fai xenética clínica e unha pequena parte fai xenética forense. Os de clínica fano tan ben como os de forense, pero non, o seu labor non aparece.

O problema destes casos mediáticos é que non temos unha infraestrutura e iso provoca moitas veces que nos teñamos que inhibir en casos que son moi mediáticos. Houbo algún caso recente tremendisimamente mediático que decidimos non aceptar porque non seríamos capaces de soportar a presión dos medios.

Non se estará referindo ao asunto Madeleine Mcann?

Non, non digo nada, pero non ides desencamiñadas.

(Insistimos con vehemencia, e accede)

Veña, si, vouno contar. A nós foinos encomendado ese asunto, pero tivemos que rexeitalo por medo á presión mediática que levaba consigo.

Un caso tan mediático impídeche desenvolver a túa vida e o teu labor normal e non é xusto para casos de pais como os de Madeleine pero que non aparecen nos medios de comunicación. E o que non pode ser é que deixes de solucionar unha chea de problemas de xente ou da xustiza por dedicarte exclusivamente a isto. Para un caso coma o de Madeleine que poñan a outro, que eu quero vivir, queremos traballar, e así non poderíamos.

Xa nos estrañaba sendo vostede o pai do Grupo Español e Portugués da Sociedade Internacional de Xenética Forense, que o tema lle fose encomendado a un laboratorio do Reino Unido...

O Forensic Science Service de Birmingham é un dos mellores laboratorios, ou sexa que o vai a facer moi ben, e ademais teñen outra infraestrutura e outras condicións. É un grupo ultragrande. Nós non somos ningún. Somos un grupo de dous profesores universitarios na parte de xenética e unha chea de xente con contratos. Non temos unha estabilidade e unha estrutura mediática, nin un representante para a prensa, nin unhas oficinas, nin nada, somos unha cousa pequeniña, non somos o FSS e isto pódono facer eles e nós non. Xa cos casos que imos aceptando nos chega ben.

O Doutor recibindo, de mans do presidente da Xunta, a Medalla Castelao en 2006

É certo que non cobran por este tipo de asuntos?

Nós non cobramos por nada. Precisamente estamos orgullosos de poder dar ese servizo social.

Aquí ninguén cobra máis nada que o seu salario; eu non cobro pola parte hospitalaria, só cobro o meu salario de profesor universitario. Respecto os que cobran por vinte sitios, pero eu non, porque teño moita xente á que lle teño que dar bolsas e contratos. Vivir da investigación aplicada non é fácil, e vivir da medicina legal aínda menos porque é difícil conseguir diñeiro para investigación e é difícil conseguir diñeiro para pagarlle á xente e que poida vivir disto.

Na parte do Instituto de Medicina Legal, a parte de criminal, as paternidades con beneficio de xustiza gratuíta, está pagada por un convenio coa Xunta que é pequeniño pero suficiente para cubrir o que facemos. E non cobramos tampouco por ningún caso de ningún tipo, salvo as paternidades privadas sen beneficio de xustiza gratuíta. Este diñeiro das paternidades privadas é o que nos permite contratar xente nas condicións que a podemos contratar para que poidan facer todo este labor.

Hoxe en día pensamos que se pode saber todo a través do ADN pero vostede sostén que iso non é ben así. Que é o que se pode ou o que non se pode saber a partir do ADN?

Dáme moito medo porque en ciencias moitas veces creamos falsas expectativas coas cousas que podemos facer. Moitas veces, entre os casos famosos que se resolven, estamos divulgando as cousas boas que facemos, e parece que somos capaces de resolvelo todo e de curalo todo e iso dista moito da realidade.

Eu agora case sempre que dou unha charla adoito contar qué se pode facer e qué non se pode facer, porque é certo que hai moitas cousas que podemos facer pero aínda queda moita investigación.

No caso de Madeleine, por exemplo, díxose que se podía saber a idade da nena polo ADN, e non é certo. Polo ADN non se pode saber, de momento, nin aproximadamente, a idade dunha persoa. Dixeron que polo ADN podía saber se inxerira tóxicos, e co ADN non se pode saber. ás veces pódese saber polo pelo, pero só algúns tóxicos. Non se pode saber se o sangue é de cadáver ou é sangue dun vivo...

Hai moitas cousas que aínda non somos capaces de saber e, ás veces, nestes casos mediáticos vas con medo por se non sae ben, porque a xente cre que todo se pode facer pero en determinados casos ou non consegues ADN bastante ou non está íntegro, ou por moito que traballes non o consegues porque está moi contaminado por outras mostras... Sempre hai que ter os pés no chan.

O que nos parece realmente impresionante é que a través

do ADN poden coñecer a orixe xeográfica, coma no caso dos atentados do 11 M, onde souberon que a mochila de Vallecas tiña restos de ADN pertencente a un europeo e non a un magrebí...

Ata agora era impensable saber a orixe xeográfica. No caso da mochila de Vallecas foi a primeira vez que se fixo esa aplicación no mundo.

Primeiro, hai que dicir que quitar ADN dunha mochila é moi difícil. Iso faino moi ben un grupo da policía, unha galeguiña en concreto que se chama Lourdes Prieto, que é unha persoa xenial e que foi capaz de extraer esas mostras.

O tema da orixe xeográfica ocorrásenos antes de que mandaran a mochila, porque a unha persoa que traballa aquí na parte de forense que leva Victoria Lareu, o inglés Christopher Phillips, chamoulle moito a atención durante os atentados do metro de Londres que a identificación fora moi complicada, e que tería axudado moito saber distinguir a orixe xeográfica porque as vítimas eran de razas diferentes.

Pensando en casos de identificación, non en casos criminais, puxémonos a desenvolver unhas ferramentas, unhas partes de ADN que se chaman SNPs que se poden distinguir entre poboacións humanas bastante ben. Foinos bastante fácil atopalas para distinguir subsaharianos, asiáticos, antigos americanos e europeos, pero queríamos conseguilo entre europeos, e aí é cando nos veu o do 11M. Xa avanzáramos moito ese ano e medio na investigación e xa tiñamos unhas ferramentas. Foi un reto científico moi grande por tratarse de poboacións tan próximas, pero a verdade é que nos saíu moi ben e púidose resolver con moita eficacia polo que puidemos dar unhas probabilidades abafadoras de que esa mostra era de orixe ibérica, non de orixe norteafricana. Quedamos moi contentos de responder a pregunta que nos facía o xuíz e de poder facer algo que nos gusta moito, poder trasladar, para axudar á xustiza, algo no que levaba unha chea de xente traballando un par de anos.

Hai outro tema no que anda vostede ultimamente moi implicado e que nos parece moi interesante, díganos, ¿que é a farmacoxenética ou medicina á carta?

Nós, dentro do Instituto de Medicina Legal facemos xenética forense, pero desenvolvemos moitísimo o que é a xenética clínica en Galicia, que é tan modélica como a forense. Aínda que soe menos, soluciona moitísimos problemas de saúde de moitísima xente, moitos cancros, moitas enfermidades xenéticas que son moi dramáticas.

A xenética clínica empezou a partir da xenética forense. Pensamos que o que sabíamos da forense podíamolo trasladar á clínica e organizalo. Neste momento o grupo de xenética clínica é o mellor do país con diferenza. E unha

parte da xenética clínica que estamos empezando a traballar moito é a farmacoxenética, que trata de ver, a través dunha proba a nivel do ADN, como as persoas responden aos medicamentos, porque os medicamentos funcionan menos ben do que a xente cre. Un medicamento de primeira liña terapéutica só é eficaz máis ou menos no 50% das persoas e ademais as reaccións adversas a fármacos é unha das causas máis importantes de morte. **Morre máis xente por reaccións adversas a fármacos que por accidente de tráfico.** Isto non o contan os medios de comunicación. Isto xera moitos problemas, de responsabilidade profesional. Sempre estamos divulgando os logros, pero nunca se difunde que aínda hai un mundo que facer, entón xéranse moitos problemas.

A farmacoxenética é unha ciencia que está empezando. Está nun estado moi semellante á xenética forense cando eu a collín, daquela había moi pouquiño a nivel mundial. Neste momento é unha realidade para uns pouquiños fármacos, sobre todo contra o cancro. Cunha análise xenética pódese saber como vai responder a persoa ao fármaco, ou se non vai responder ou lle vai xerar un efecto secundario, e entón decidir cambialo por outro ou non darllo. Por exemplo, o Herceptín, que é un produto eficaz para o cancro de mama, soamente se lle pode dar ao 20% das mulleres que teñen un xene nunha condición determinada. Nos demais casos dalo non lles serve para nada, só para darlles toxicidade, pero por iso hai que facerlles unha análise xenética antes. Iso neste momento vale só para uns nove medicamentos. Queremos investigar moito para que sirva para máis cousas.

A farmacoxenética é un campo do que eu confío que se vaia falar moito nos vindeiros anos. Aínda que a ciencia é bastante impredecible, eu penso que hai perspectivas moi claras de que imos ter un medicamento personalizado a medio prazo pero ás veces hai perspectivas claras, esperanzas destas en ciencia que non sempre se conseguen.

Vostede ten dito que como científico todos os casos teñen a mesma importancia, pero a nivel persoal, ¿séntese o mesmo manipulando restos de persoas que fixeron historia, coma por exemplo o caso dos osos de Cristóbal Colón, que nos casos "anónimos"?

A min os osos de Colón resúltanme indiferentes, dáme igual se está enterrado en Santo Domingo ou en Sevilla. Humanamente interésannos moito máis os dunha persoa anónima que os de Cristóbal Colón, ese é o sentimento xeral da xente do grupo. Temos unha vocación máis de servizo que de investigadores puros. Predomínanos a nosa faceta de servizo sobre a faceta da curiosidade. Dámoslle sempre prioridade á vida respecto da curiosidade, que temos moita, pero dámoslle unha importancia secundaria.

Casos como por exemplo o do fillo de Clara Rojas, pero que

non son mediáticos, temos un montón, e a diferenza que ten este respecto dos outros é que nos desacouga porque sabemos que van vir xornalistas detrás. Dámoslle a mesma importancia porque sabemos que para a nai é igual de importante. Quizais no caso concreto de Clara Rojas tivemos un pouco máis de presión porque a lei colombiana esixía unha probabilidade determinada para entregarlle o neno á nai e se non o conseguíamos non llo podían dar.

Que tivo de esclarecedor o estudo dos dentes fósiles atopados en Atapuerca que tanto fascinou ao seu equipo?

A xenética forense é unha rama aplicada do que chamamos xenética de poboacións humanas. Temos que entender variacións entre persoas para poder analizalas e poder buscar novas ferramentas forenses.

A min no grupo, igual que na parte clínica, interésame moito ter unha parte aplicada e unha parte un pouquiño máis básica, porque é máis motivante. Primeiro porque enriquece unha á outra, pero tamén porque a investigación forense é unha investigación moi sistemática, mecánica e pouco creativa, ou creativa doutro xeito, hai que facer moito control de calidade, moitas probas... para un investigador non é o mundo máis atractivo. Eu necesito darlle á xente un estímulo, un estímulo neste caso é saber e estudar a través dos xenes a historia das poboacións humanas e isto é moi importante para o forense porque ten despois unha aplicación directa.

A xenética hoxe en día é algo moi importante para axudar á historia, é unha ferramenta auxiliar da historia que os historiadores deberían usar aínda máis, como a arqueoloxía ou a lingüística... moi importante sobre todo para entender a historia antiga.

De Atapuerca interesábanos saber como era a xente que vivía aquí na época neolítica, ter un correlato, e esta investigación entusiasmábanos máis que a de Colón, parecía máis atractiva.

E de Atapuerca ao futuro: vida artificial, xenoma sintético... Cóntenos.

O ADN artificial está comezando. Aínda non se creou nada. Aquí, os medios de comunicación en xeral puxeron unhas expectativas, sacaron á luz un problema ético aínda inexistente. Paréceme importante debater problemas éticos futuros, pero sen esquecerse dos problemas éticos presentes e a min dáme a impresión que se miran máis os problemas éticos por vir que os problemas éticos do día a día real que a nós nos afectan na nosa vida.

A vida artificial véxoa a moi longo prazo, pero danse pasos que poden ser importantes para a curación de enfermidades ou para entender as cousas. Eu creo que á investigación non hai que terlle medo, hai que regular os malos

usos, pero sobre todo non terlle medo, mal uso pódoo haber en todo.

Como se equilibran as implicacións éticas que xorden ao deixar avanzar a investigación?

é un tema que me preocupa moito, tanto na parte de xenética clínica como na parte de xenética forense. Preocúpanme os problemas éticos do día a día e os problemas éticos xerais que vexo de evolución na sociedade.

Por exemplo, na parte forense preocúpame moitísimo todo o tema das bases de datos de ADN, paréceme moi ben que as haxa pero eu levaba clamando por unha regulación anos e anos e paréceme un disparate que tardasen tanto.

Preocúpame ver que van prevalecendo os valores de seguridade sobre os valores de liberdade. Hoxe en día concédeselle moito valor á seguridade e moi pouco valor á intimidade e á liberdade. Hai dez anos cando lles preguntaba aos meus alumnos que lles parecería estar identificados polo ADN desde o nacemento se fose útil para previr delitos e poder deter facilmente culpables, a gran maioría rexeitaba ese tipo de control con base na súa liberdade. Hoxe, ao 95% da xente parécelle ben. Supoño que é natural, nós vivimos situacións en que a falta de liberdade era un problema e tiñámoslle moito medo. Agora a xente dáo como un valor consolidado e téñenlle medo á falta de seguridade. Paréceme moi importante reflexionar sobre este tipo de cambios de valores e lexislalos adecuadamente.

O 8 de outubro de 2007 foi aprobada a Lei orgánica 10/2007 reguladora das bases de datos policiais sobre identificadores obtidos a partir do ADN. Satisfai as súas pretensións esta lei?

Paréceme que é mellor tela que non tela como máxima definición. Creo que é mellorable pero apláudoa. Espero que se desenvolva ben, pero coido que xa houbo intentos lexislativos mellores.

Ata o de agora simplemente tiña unha base de datos quen quería. Non había máis que sacar unha orde ministerial, que a tiña a Policía ou a Garda Civil, unha orde nun boletín dunha comunidade autónoma. Iso si que me parecía que era un disparate, que unha cousa de tanta importancia como o ADN, que pode afectar tanto á intimidade, non estivese regulado por unha lei orgánica onde os dereitos estivesen protexidos, se soubese que facer coas mostras, quen pode estar na base ou non...

Espero que creen pronto a comisión nacional para o uso forense do ADN para que poña un pouco de orde, e sobre todo que se execute rapidamente, que non tarden douscentos anos, porque moitos crimes que se están cometendo poderíanse evitar se tivésemos bases de datos cruzadas.

Dos innumerables premios que recibiu, ¿de cal se sente máis orgulloso?

Seguramente do de Fillo Predilecto de Santa Comba. Tanto por min como polo meu pai.

ás veces, detalles como que me nomeen padriño da promoción de Medicina para min é máis importante e máis emocionante que calquera premio ou medalla.

De todos os xeitos, que recoñezan o teu labor é unha cousa boa, pero como eu sempre digo o recoñecemento non é meu, é de todos, e no grupo dígollelo todo o tempo.

Que che dean, por exemplo, a medalla Castelao prodúceche un sentimento especial, porque hai tanta xente que a merece...

Os premios alégranme sobre todo pola xente que me rodea máis que por min mesmo, porque a min desacógume o feito de ter que ir recollelos e todo iso... Durmíria máis tranquilo se non mos desen, pero claro que me enche de orgullo.

Entón, o día que lle dean o Príncipe de Asturias, para o que xa estivo preseleccionado, xa non dorme nunha semana...

Que me nomeen, pero que non mos dean... iso está ben. Pero ese xa non mo dan. Ese dánllelo a científicos doutro tipo.

Nós non facemos unha investigación básica, facemos unha

investigación moi social, que non é de altísimo impacto científico. Facemos unha investigación forense e de xenética aplicada que soluciona problemas da vida real, pero non traballamos en investigación salvo un pouquiño e os premios científicos normalmente son para a investigación básica, non para a aplicada. Non hai moitos premios sociais, pero temos outra gratificación, que é o recoñecemento social e o ver que as cousas que se están facendo teñen unha utilidade social. Iso reconforta totalmente.

Sabemos por outras declaracións súas que nunca viu o CSI. A que dedica o tempo libre, se é que o ten?

Sempre queda tempo, aínda que, -e isto dicíamo a miña avoa, e cada vez vexo que tiña máis razón- a medida que un se fai maior o tempo cada día réndelle menos.

A miña prioridade absoluta é a miña familia e os meus fillos. á unha da tarde, se estou en Santiago, xa pode chamar o presidente que queira que eu marcho a comer á miña casa cos nenos porque se non, non os vexo, e ás seis, cando os nenos chegan, poñémonos todos a facer os deberes, eu co computador e eles cos seus deberes. Para min a familia é vital, a parte esencial da vida, e ademais creo que isto é moi galego.

E despois, claro que teño hobbies moi bonitos, gústame moito o deporte, mergullar, correr, aínda que cada vez dóeme algo novo. Sempre fun un deportista que fixen moitísimos deportes, sempre todos mal, pero con todos pasei-

O Catedrático nun intre do discurso na Medalla Castelao

no moi ben, e isto é o que lle transmito tamén aos nenos, que o importante é pasalo ben.

Gústame ir a Louro e pescar. E ademais aos meus nenos tamén lles encanta, conseguínlles meter ben a espiral, e peixe na casa sempre hai.

E a miña paixón é a literatura.

Que gustos literarios ten? Pódenos dicir qué está lendo?

A literatura apaixóname. Son un lector empedernido e non durmo moito por culpa disto.

Onte á noite lin un conto dun autor marabilloso que se chama Rafik Schami, que escribe uns contos preciosos e pareceume tan bonito, tan bonito, que llo dediquei á miña nena e metínlllo debaixo da almofada.

Ten algún escritor de cabeceira?

Sería unha inxustiza escoller un só. Gústanme moitísimos, de todos os estilos. Cunqueiro prívame, encántame a súa imaxinación, pero é tan só un exemplo. Cos marabillosos escritores que temos en Galicia... eu por exemplo leo a Xulio Camba e estou a gargallada todo o tempo.

Agora estou tomando a decisión de reler e non volver comprar, porque estou vendo que non me vai dar tempo a reler todo o que quero reler.

Vostede ten dito que cando era un neno a súa avoa rega-

loulle un libro cunha dedicatoria que dicía: “ángel, busca a estrela e trata de alcanzala, non importa a distancia”. Vostede alcanzou a súa estrela?

É unha dedicatoria moi bonita e a dedicatoria ía nun libro que escribira un irmán seu. No noso mundo familiar é bastante corrente facer libros para a familia de poesía, de escritura... A miña avoa facía unhas poesías espectaculares. O mellor libro de poesía que existe para min é unha recompilación de poesías súas. Os meus irmáns seguen intensamente esa tradición.

Pero coido que a estrela nunca se alcanza. A miña estrela agora é que os nenos vivan felices e crezan ben, estas son as miñas estrelas actuais.

E tamén teño estrelas profesionais. Que os mozos que teño aprendan unha actitude ante as cousas, un xeito de ser ante a investigación, ante a vida e que sexan moi bos nos diferentes campos que imos desenvolvendo. Máis que crear unha pirámide, crear unha cidade con bastantes pirámides, e eles están sendo as bases de novas pirámides que se van crear. Esta é a miña ilusión e a miña estrela. Tratar de estimulalos, cada un nas súas facetas, e teño xente extraordinaria. E podo dicir que a maior fortuna que tiveron na vida profesional é que, por habilidade ou por casualidade, se algún mérito teño foi captar unha xente que é extraordinaria, brillantísima, que hai que descubrirse ante eles.

Noemí Peteiro e Mar Vivero
Avogadas

Ángel Carracedo (esquerda) con outras persoas asistentes a unha mesa redonda

OPINAN DE NÓS...

Nesta sección a cidadanía compostelá ofrece o seu punto de vista sobre certos aspectos relacionados coa avogacía como profesión.

**JOSÉ M^a
FERNÁNDEZ
FERNÁNDEZ**

■ Director da xoiería Jael
■ Presidente de Santiago Centro

Considera os letrados/as composteláns ben formados profesionalmente?

Si, igual que en moitas cidades españolas, pero aquí reforzado por ter unha das facultades de Dereito máis importantes de España.

Cre que cando acode a un avogado ou avogada recibe un servizo de calidade?

Depende do avogado ao que acudas, no meu caso, recibín un servizo de calidade moi alta.

Que consellos lles daría aos letrados/as para mellorar a súa percepción pola cidadanía?

Nos tempos actuais tendeuse a deshumanizar a profesión, en xeral pasa en todos os sectores, entón creo que debemos retomar as relacións persoais e non só tomar os casos como un negocio, senón pensar que moitas veces estamos tocando os sentimentos das persoas. Tamén creo que se deberían articular métodos de pagamento xeneralizados máis cómodos para os clientes.

Pensa que o labor da avogacía é útil para a sociedade? Por que?

Si, porque creo que calquera cidadán que queira defender os seus dereitos debe acudir directamente a un avogado e non intentar aforrar custos, porque a medio prazo vai supoñer maior gasto.

Cre que o labor de defensa e asesoramento dos avogados/as é recoñecido e mesmo comprendido suficientemente pola sociedade?

Non, a sociedade nunca é capaz de entender, en todos os sectores, que os servizos se pagan. É moi común facer pequenas consultas que pensamos que non hai que pagar.

Considera os letrados/as composteláns ben formados profesionalmente?

Non se pode falar, en xeral, dun nivel óptimo de formación profesional en ningunha licenciatura, dado que a formación non depende só dos estudos universitarios, senón da continua busca de novos coñecementos que se van adquirindo coa experiencia práctica na profesión.

Cre que cando acode a un avogado ou avogada recibe un servizo de calidade?

Na licenciatura de Dereito sería preciso que todo universitario tivese a posibilidade dunha etapa de practicum dende o primeiro ano, o que favorecería o achegamento do avogado á realidade social, tan afastada da teoría das universidades.

Que consellos lles daría aos letrados/as para mellorar a súa percepción pola cidadanía?

Se temos en conta que o perfil do “delincuente común” é o dunha persoa cun nivel cultural baixo (unha alta porcentaxe só obtivo o certificado de estudos primarios), poderemos decatarnos das dificultades que encontra ante o tecido xudicial, e princi-

**PILAR
BERMEJO
GONZÁLEZ**

■ Directora da UMAD

palmente ante a linguaxe xurídica, tan allea á súa. Se a isto lle engadimos, por exemplo, que nos xuízos de faltas é o propio procesado o que ten que preparar a súa defensa (xa que os servizos dos avogados son moi caros, e non é preceptiva a defensa pola quenda de oficio), vemos claramente un caso de indefensión. Sería necesario, polo tanto, que en todos estes casos os denunciados fosen asistidos por letrados que puidesen garantirlles unha mínima defensa, e incluso a posibilidade de presentar no seu momento un recurso ante o desacordo dunha sentenza. Poderíase solucionar esta deficiencia cunha quenda de oficio de letrados en formación, e solucionar así os dous problemas: de formación por unha banda, e de defensa pola outra.

Hai que ter en conta, ademais, que a universidade, e máis concretamente a facultade de Dereito de Santiago é altamente elitista, o que favorece que os xeitos de pensar, de actuar, de falar..., dos universitarios sexan diferentes aos da cidadanía. Por iso é preciso un maior achegamento entre os dous estamentos; os avogados deben implicarse no estamento social e ter a capacidade suficiente para dar un servizo digno.

Pensa que o labor da avogacía é útil para a sociedade? Por que?

Os servizos dos avogados son necesarios en tanto existan situacións inxustas: a súa función principal consiste en restablecer os niveis de xustiza. Nunha sociedade xusta, as funcións dos avogados non serían necesarias. Pero as deficiencias veñen dadas en moitas ocasións porque a Xustiza non está delimitada no seu estamento, senón que actualmente (e cada vez en maior medida) está politizada. A cidadanía percibe que quen máis poder ten (económico, social, cultural) máis posibilidades ten de que os veredictos lle sexan favorables.

Cre que o labor de defensa e asesoramento dos avogados/as é recoñecido e mesmo comprendido suficientemente pola sociedade?

A cidadanía non ten suficientes coñecementos das funcións que poden realizar os avogados; cre que se limita á busca dun veredicto de inocencia en contra da acusación de culpabilidade. Pensa, ademais, que se esta función a realiza un avogado privado un resultado favorable será máis probable, posto que un avogado da quenda de oficio nunca se esforzará tanto, nin poñerá tanto interese nunha defensa.

**JOSÉ ANTONIO
LOBELLE**

■ **Presidente do equipo
de fútbol sala Autos
Lobelle FS**

■ **Propietario
de Autos Lobelle**

Considera os letrados/as composteláns ben formados profesionalmente?

Sí, aínda que como en toda actividade hai profesionais con distinto grao de formación e de especialización.

Cre que cando acode a un avogado ou avogada recibe un servizo de calidade?

Cando temos que recorrer a un avogado polo xeral baseámonos en experiencias anteriores, xa sexan propias ou de xente da nosa confianza, polo que se o servizo que dá ese profesional é de calidade, con toda seguridade volveremos, e pola contra, se vemos que a prestación que recibimos non se axusta ás nosas expectativas, buscaremos outro que as cumpra. Hai que entender que cando acudimos a un profesional da avogacía estamos buscando una relación de confianza total entre o dito profesional e nós.

Que consellos lles daría aos letrados/as para mellorar a súa percepción pola cidadanía?

Neste mundo onde os cambios son constantes e a información viaxa de forma vertixinosa, a avogacía non debe de permanecer estática, o letrado debe de actuar coa mesma rapidez para poder asesorar e poder tomar decisións en tempo e forma para poder defender a posición do cliente e do seu contorno.

Pensa que o labor da avogacía é útil para a sociedade? Por que?

Sen dúbida, en todas as ordes da vida se xeran conflitos, ¿que sería da sociedade se non houberse algo que harmonizase os distintos conflitos de intereses que se producen? Seguramente se producirían situacións de violencia e inxustizas que impedirían unha convivencia social pacífica.

Cre que o labor de defensa e asesoramento dos avogados/as é recoñecido e mesmo comprendido suficientemente pola sociedade?

Depende en gran medida das circunstancias de cada individuo e da súa necesidade de ter que recorrer aos servizos dun letrado, así como de experiencias que tivese anteriormente. A percepción da necesidade dunha defensa e asesoramento xurídico non vai ser o mesmo o que teña un grande empresario, da que teña un cidadán corrente, aínda que ante a necesidade de elixir un avogado ambos os dous terán en conta a súa profesionalidade e a confianza que lles ofrezca.

**ANTOLÍN DOVAL
ESPERANZA****Inspector xefe do
CNP de Santiago****Considera os letrados/as composteláns ben formados profesionalmente?**

Si, porque se forman nunha facultade e nunha escola de práctica xurídica cun moi alto nivel de esixencia, pero ademais, unha vez que inician a profesión, atópanse cunha competencia moi cualificada, e isto obrígalles a ter os seus coñecementos profesionais constantemente actualizados, para poder facerse un lugar no sector.

Cre que cando acode a un avogado ou avogada recibe un servizo de calidade?

Si, porque ademais de todo o anterior, cónstame que a relación que establecen co cliente se basea na confianza e nunha conduta profesional íntegra, leal, honrada, veraz e dilixente.

Que consellos lles daría aos letrados/as para mellorar a súa percepción pola cidadanía?

Unha publicidade digna, veraz e leal sobre os seus servizos,

Pensa que o labor da avogacía é útil para a sociedade? Por que?

Si, porque como experto en leis, técnica xurídica e estratexias procesuais, convértese nun elemento imprescindible para a realización da xustiza, garantindo o asesoramento, a contradición e a igualdade das partes, tanto no proceso como fóra del. É evidente que esta defensa dos intereses dos clientes, en definitiva dos cidadáns, proporciona a satisfacción dunha necesidade básica do ser humano "A SEGURIDADE", o que sen dúbida contribúe a mellorar a calidade de vida.

Cre que o labor de defensa e asesoramento dos avogados/as é recoñecido e mesmo comprendido suficientemente pola sociedade?

Gustárame dicir que si, porque o sistema é evidente que funciona, pero probablemente non sexa así para certos sectores de poboación, quizais por falta de información ou porque non chegan a comprender que o respecto ao Código deontolóxico por parte destes profesionais lles impide satisfacer a todos os clientes.

O próximo/a podes ser ti...

Un notario, unha forense e un procurador son as persoas que nesta ocasión nos deixaron achegarnos á súa faceta máis íntima e compartiron connosco os seus gustos e desgustos, fobias e filias, amores e desamores en materia de libros, historia, viaxes, cine...

HÉCTOR PARDO (notario) VICTORINO REGUEIRO (procurador), IRENE LINARES (forense) e EDUARDO CADAVID (secretario xudicial) abríronnos as súas portas, aquelas que tan só abren para os seus verdadeiros amigos, e contestáronnos deste modo tan interesante o noso cuestionario.

1 Unha de libros

Cal foi o último libro (non xurídico) que liches?

HÉCTOR.- *La Bodega* de Noah Gordon.

IRENE.- Adoito compaxinar a lectura de varios libros á vez, os últimos foron:

-Relín *Seis problemas para don Isidro Parodi*, de Borges e Bioy Casares.

-Helen Morrison, *Mi vida con los asesinos en serie*.

VICTORINO.- Agora estou lendo *Vida y destino* de Vasili Grossman, e anteriormente lin *Las Benévolas* de Johathan Littell e *Zapatos italianos* de Henning Mankell.

EDUARDO.- Jonathan Strange e o Sr. Borrel, dunha escritora británica Susanna Clarke (Editorial Salamandra). Un clásico moderno da literatura fantástica que cunha imaxinación desbordante nos leva ao Londres do século XIX e á loita entre dous magos que reflicte a loita entre o ben e o mal, a amizade, o amor, a cobiza humana, en fin, todas esas cousas que fan que mereza a pena vivir a vida que nos tocou.

Que libro lle regalarías ao teu mellor amigo?

HÉCTOR.- *El viejo y el mar* de Hemingway

IRENE.- *Notas de cocina de Leonardo Da Vinci* y *El Príncipe* de Maquiavelo.

VICTORINO.- Regalaríalle *Rayuela* de Julio Cortázar, ou *Huída al norte* de Klaus Mann.

EDUARDO.- Pois ao meu mellor amigo regalaríalle (e de feito fágoo a miúdo en situacións de crise) un pequeno libro de Nikos Kazantzakis: *Zorba o Grego*, porque transmite unha filosofía da vida que nos fai reconciliarnos con nós mesmos, aproveitar o presente que vivimos e mesturar optimismo e tristeza a partes iguais con eses dous personaxes antagónicos cuxas vidas se cruzan por un curto espazo de tempo de forma imborrable.

E ao teu peor inimigo?

HÉCTOR.- Ao meu peor inimigo tamén lle regalaría *El viejo y el mar* para que deixe de selo

IRENE.- Os meus inimigos serían aqueles que se xactan de non ler libros

VICTORINO.- Non teño inimigos, polo menos que eu saiba.

EDUARDO.- Ao meu peor inimigo probablemente lle regalaría *A arte de amar* de Erich Fromm para ver se lograbamos mellorar a nosa relación.

Se só puideses salvar un libro da fogueira, ¿cal salvarías?

HÉCTOR.- Salvaría da fogueira unha enciclopedia.

IRENE.- Como seguro que xa algún outro salvou *O Quixote...*, eu salvaría as obras completas de Borges.

VICTORINO.- Salvaría *La saga/fuga de JB* de Gonzalo Torrente Ballester, ou *Cien años de soledad*, ou...

EDUARDO.- En busca do tempo perdido de Proust, non só polo longo da obra completa (que en parte tamén, porque se necesita unha vida para lelo) senón porque reflicte de tal modo a percepción da realidade do seu autor que non deixas de identificarte e fascinarte con el e co que lle rodea.

2 Outra de cine

En que película non puidiches evitar quedar durmido/a?

HÉCTOR.- Non podo evitar quedar durmido na maioría das películas españolas.

IRENE.- Calquera protagonizada por Steven Segal, Van Damme, Stallone..., e os telefilmes da fin de semana.

VICTORINO.- En *Lo que el viento se llevó*.

EDUARDO.- Ultimamente con *Inland empire*, a última película de David Lynch, que á hora e media me fixo abandonar a sala, ou sexa, xusto na metade da metraxa. Por pretenciosa, aburrida... Demasiados factores en contra para salvala da queima, por desgraza para un director ao que se lle foi a cabeza e que se empeña en durmirmos (antes empeñábase en sorprendernos) e dou fe de que o consegue. Quen poida explicarmos, por favor, que o faga, aínda que non lle recomendando a ninguén que pase por semellante trago.

Cal é a película que non te cansas de ver?

HÉCTOR.- *To be or not to be*.

IRENE.- Depende do estado de ánimo:
- *Amanece, que no es poco*, de José Luis Cuerda.
- *El lado oscuro del corazón*, de Eliseo Subiela, con poemas magníficos de Benedetti.

VICTORINO.- *La rodilla de Clara* de Eric Rohmer, ou calquera do ciclo de *Antoine Duhamel* de Francois Truffaut, ou *Dersu Uzala* de Kurosawa.

EDUARDO.- Hai demasiadas, pero probablemente a que máis veces vise sexa 2001: unha odisea do espazo, de Kubrick. Porque é unha película para gozar cos sentidos, para sentar (se pode ser nunha sala de cine, mellor) e deixarte levar pola súa poesía, a súa posta en escena, a súa imaxinación des-

bordante e o seu optimismo final absolutamente grandioso. É a última gran película relixiosa que se fixo, porque no fondo fálanos da transcendencia do ser humano. Todo iso nunha película arriscada no seu momento (impensable para un grande estudio aínda na súa época) unha dos grandes cineastas dos últimos 50 anos que deu a cousa esta do cine e que o eleva á categoría de arte.

3 Historia

Con que personaxe da Historia irías cear?

HÉCTOR.- Iría cear con Pasteur.

IRENE.- -Con Leonardo da Vinci. Ademais gustárame ir ao local que abriron Leonardo e Botticelli *La huella de las tres ranas*.

VICTORINO.- Con don Manuel Azaña.

EDUARDO.- É curioso, sempre pensei que me gustaría ir cear ou compartir algún momentíño con Shakespeare, porque a verdade é que o dixo case todo do corazón humano, senón todo. E vivir esa época que lle tocou vivir, especialmente como a viviu e que o impulsaba a ter todo ese talento que nos legou para sempre a través das súas obras. Todos os sentimentos da nosa alma pasaron pola súa pluma e podemos recoñecernos en cada personaxe que creou, todos reflicten algo de nós mesmos.

4

Arte

Que obra de arte, monumento ou lugar emblemático te deixa abraiado/a?

HÉCTOR.- *El Moisés* de Miguel Ángel e a Praza de Praterías.

IRENE.- *La Pietá* de Miguel Ángel.

VICTORINO.- Santiago, un paseo por San Domingos de Bonaval; a Potsdamer Platz de Berlín, o cemiterio xudeu de Praga, Venecia...

EDUARDO.- Notre-Dame de París. Sempre me fascinara e aínda que non estaba por alí Cuasimodo, non me cansaría de subir aquelas escaleiras interminables para estar un anaco coas gárgolas e logo somerxerte no interior da igrexa, que realmente impresiona, é imposible non ser crente alí dentro.

5

Música

Cal é a música que consegue amansarte neses "momentos fera"?

HÉCTOR.- "Like" de Rolling Stones e Bob Dylan.

IRENE.- "O Concerto para piano nº 3 en re menor, Op 30" de S. Rachmaninoff; "Réquiem en re menor (Introitus, Kyrie)" de Mozart e, sen lugar a dúbidas, a ópera "Tristán e Isolda" de Wagner.

VICTORINO.- "Mi patria" de Smetana, ou os concertos de Brandeburgo.

EDUARDO.- Mahler sobre todo, porque me parece estar no Lido ao lado de Dick Bogarde en Morte en Venecia. E non hai nada como escoitalo na Praza da Quintana nunha das súas terrazas nos soportais nunha noite solitaria, curiosamente non me deprime, non sei moi ben por que.

Por último,

6

Viaxes

Cal é a viaxe que fixeches que máis che gustou e a que aínda non puidesches facer, pero que seguro que non perderás?

HÉCTOR.- De mochileiro por Sudamérica, e gustárame ir ao Kilimanjaro tamén de mochileiro.

IRENE.- A que fixen a La Habana e a que non me quero perder é unha destino a Australia (Sydney-Melbourne).

VICTORINO.- Das que xa fixen: o Camiño de Santiago, xa hai anos, e marcoume; subir unha montaña nos Alpes; pasear polo Caurel, ou Somiedo, ou Babia, ou Camín de la Mesa. Gustárame ir ao Nepal e ao Cáucaso.

EDUARDO.- Londres e Nova York fascináronme, especialmente impresionoume a reacción da xente en Nova York, a súa amabilidade, a súa "altura". É increíble que creasen semellante cidade, non parece real. Nun ton máis clásico fascinoume Venecia. Espero con ganas a oportunidade de pasar por Roma e Florencia.

Mar Vivero.
Avogada